

- 0 zelfstandige migranten
- 0 een minderhedenbeleid voor Antwerpen
- 0 gezondheidsvoorlichting
- 0 het statuut van de islamleraars

BAREEL

jg 12, nr 45 april 1989

60 fr.

Bareel

een uitgave van
v.z.w. V.O.CO.M.

Hoofdredacteur:
Emiel Vervliet

Kernredactie:
Miek Aerts, Veerle Hobin, Eliane Pey-
tier, Piet Van Avermaet, Lode Van
Loock.

Vaste medewerkers:

Houssein Boukhriss, Franca De Bruy-
ne, Mark Maes, Didier Vanderslijcke.

Werkten mee aan dit nummer:
Cecilia Lybeer, Hilde Trekker, Jan
Vranken, Pim Lans.

Foto's:
J. Proot, archief Bareel, W. Van
Cappellen, Mediaservice.

Tekeningen:
Guido Holemans

Druk:
De Wrikker, Antwerpen.

Redactie en administratie:
Pol Kongs

Poststraat 156
1030 Brussel
tel. 02/217.11.14

Abonnementen:
Je kunt je abonneren op Ba-
reel door overschrijving van
300 fr. op rekeningnummer
001 - 0967311 - 06 met ver-
melding 'abonnement Bareel'.

In dit nummer

Vreemde zelfstandigen. Gesprek met J. Dermauw. De moeilijkheden bij het aan- vragen van een beroepskaart.	3
Interview met de directeur van een 'concentratie- school' over hoe je met veel migrantenkinderen in de school toch aardige resultaten kan behalen.	10
Gemeentebeleid. Een analyse van de situatie in Antwerpen en konkrete voorstellen voor een stedelijk minderhedenbeleid	14
Wijkgezondheidscentrum De Sleep. Gezondheidsvoorlichting voor Turkse migrantenvrou- wen	21
Het statuut van de islamleraars: oorzaak van nogal wat moeilijkheden.	24
Dokumentatie	28

Zelfklevers

Met de zelfklevers *Zichtbaar voor multi-kultureel samenleven* is de werkgroep multi-kultureel samen-
leven van het bisdom Antwerpen ge-
start met een actieve vormings- en
sensibiliseringscampagne. De verde-
re ontwikkeling van racisme en
vreemdelingenhaat tegengaan, reke-
ning houden met de behoeften van
ieder mens die hier woont, leeft en
werkt, bijdragen tot een globaal
maatschappelijk multi-kultureel pro-
jekt: dat zijn de doelstellingen van de
werkgroep. 'De beste dienst die we

aan het racisme en de xenofobie kun-
nen bewijzen, is er over zwijgen', zeg-
gen de initiatiefnemers. Vandaar het
belang van bekendmaking en van
zichtbaarheid.

Informatie: Werkgroep Multi-kultu-
reel samenleven, Kerkstraat 166,
2008 Antwerpen. Tel. 03/235 64 82.

Adresverandering

Het Wetenschappelijk Dokumenta-
tiecentrum over Etnische Minderhe-
den is verhuisd.

Je kunt hen nu bereiken in de Blijde
Inkomststraat 7, 3000 Leuven. Tel.
016/28 53 99.

Vacature

Het Steunpunt Buurtopbouwwerk
Limburg zoekt nog een halfzijdse
buurtopbouwwerk(st)er voor het be-
geleiden van opbouwwerkprojecten
in een kansarme buurt in Genk.
Sterke persoonlijkheden met erva-
ring schrijven vóór 15 mei naar
SBOWL, p/a LOOS, Kunstlaan 16,
3500 Hasselt.

DE MIGRANT ALS KLEINE ZELFSTANDIGE

"De etnische middenstand is een faktor die de inte- gratie bevordert."

Niet elke vreemdeling kan zomaar als zelfstandige aan de slag. Mensen van buiten
de Europese Gemeenschap stuiten op bijkomende kosten, aanzienlijk wat tijdver-
lies en administratieve moeilijkheden. Over 'etnische zelfstandigen' gingen we
praten met Jan Dermauw van de v.z.w. Foyer die een dienst opzette om kleine
zelfstandige migranten te begeleiden en hulp te verlenen.

J. Dermauw is niet zo opgetogen over
de verplichting voor niet-EG-ers om
een beroepskaart aan te vragen (zie
ook tekst in kader). Hij pleit er zelfs
voor om deze kaart op lange termijn
af te schaffen.

J. Dermauw: "Het is duidelijk dat de
vreemdeling die zich in België als zelf-
standige wil vestigen, met een aantal
onzekerheden rekening moet hou-
den: de lange wachttijden voor de be-
roepskaart, de evaluatie van de aan-
vraag op gemeentelijk niveau ... Een
aanpassing van deze wetgeving aan
de economische realiteit waarin een
zelfstandige onderneming moet funk-
tioneren, lijkt me een dringende
noodzaak. Natuurlijk mag de vreem-
deling niet boven de wet staan, maar
de vigerende wetgeving laat daar niet
veel kans toe bestaan, wel integen-
deel!

De beroepskaart had oorspronkelijk
tot doel de activiteiten van vreemde-
lingen te kunnen controleren. Ook de
vreemdelingenpolitie kwam daarbij
kijken. De Kamer van Ambachten en
Neringen (Ministerie van Midden-
stand) zegt trouwens dat de beroeps-
kaart gekreëerd werd om te waken
over de toegang tot de gereglemen-
teerde beroepen. Men had in de kri-
sisjaren voor wereldoorlog II gekon-
stateerd dat veel mensen het statuut
van zelfstandige aannamen om te
ontsnappen aan de werkloosheid.
Maar daardoor brachten ze de sektor
in gevaar. Een andere reden was dat
men door middel van controle hoop-
te Duitse spionnen op te sporen. Ik

vermoed dat deze reden niet meer
opgaat. Voor de meeste beroepen
zijn er andere manieren om controle
uit te oefenen.

De beroepskaart heeft altijd een be-
perkende functie gehad: de toevloed
van kandidaat zelfstandigen aan ban-
den leggen. Ze kan dus alleen ge-
bruikt worden als stok om mee te
slaan. Dat is de reden waarom ik
ervoor pleit de kaart af te schaffen."

Bareel: "Die beroepskaart kan de
oorzaak zijn van heel wat narigheid
?"

J.D.: "Ja. Een werkloze vreemdeling
die zelfstandig wil worden, zal eerst
een beroepskaart moeten aanvra-
gen, hij moet weten waar hij zich gaat
vestigen, hij moet weten welke aktivi-
teiten hij gaat ontplooiën, maar hij
kan nog niet investeren. Als hij die be-
roepskaart na een jaar krijgt, moet hij
volgens de wet binnen de drie maand
beginnen. Werkloze vreemdelingen
kunnen moeilijk aan een achterge-
stelde lening^o geraken, omdat men
niet officieel, maar in de praktijk -
altijd de beroepskaart vraagt. Hij
moet dus eerst op een beroepskaart
wachten, dan op de lening. Als hij
intussen een huis moest huren - wil hij
niet in een achtergestelde buurt zit-
ten toch zo'n 20.000 fr per maand -
dan heeft hij zijn lening al opgegeten
voor hij kan starten. Het heeft dus
weinig zin voor hem dit aan te vragen.
Zo wordt hij dus achtergesteld bij zijn

Belgische kollega."

B: "Heb je een beeld van het profiel
van de migrant-zelfstandige? Wat
voor mensen starten met een eigen
zaakje?"

J.D.: "De Foyer heeft 110 etnische
kleinbedrijven geïnterviewd in Sint-
Jans-Molenbeek en Schaarbeek. Die
interviews stellen ons in staat een
aantal zinnige dingen te zeggen over
de Brussels Marokkaanse en Turkse
bedrijven. Het is op basis van dit
onderzoek dat ik praat. Het belang-
rijkste motief om te starten is te ont-
snappen aan de werkloosheid. Aan-
gezien er veel beroepen gereglemen-
teerd zijn, komen ze wegens gebrek
aan scholing grotendeels terecht in
de niet-gereglementeerde beroepen:
snacks, kleinhandel van textiel en le-
vensmiddelen. Ze openen bijvoor-
beeld een theesalon in hun buurt en
dat is geen zaak die onmiddellijk gro-
te winsten oplevert. Misschien zie je
daar veel mensen, maar de omzet is
gering omdat het aantal verkochte
produkten beperkt is. Hun klanten

^o Achtergestelde lening: een per-
soonlijke lening aan een uitkeringsge-
rechtigde volledig werkloze, bestemd
om een economische activiteit uit te
oefenen. Er wordt van de ontlener
geen enkele persoonlijke of zakelijke
waarborg geëist. De lening bedraagt
maximum 580.000 fr.

zijn niet zo kapitaalcrachtig, consumeren dus minder. Een theesalon heeft al minder aanbod dan een gewoon café. Het klantenbestand is wel indrukwekkend, maar de economische waarde ervan is zeer gering. Bijvoorbeeld: er komen vier mensen toe, 's morgens om kwart na negen, na de stempelkontrole. Ze bestellen elk een tas thee, spelen kaart en om twaalf uur zitten ze nog in het theehuis rond dezelfde tas thee. Die hebben samen 100 frank besteed op een hele voormiddag. Dat soort zaken zijn het dikwijls!"

B: "Wat is het verschil tussen de gereguleerde en de niet gereguleerde beroepen?"

J.D.: "Aan mensen in gereguleerde beroepen worden twee eisen gesteld: beroepsbekwaamheid en bedrijfskennis. Die eisen gelden zowel voor de vreemdeling als voor de Belg. Nu moeten die vereisten bewezen worden, hetzij met ervaring, hetzij met een diploma. Bij de Belgen is het

"Als de vreemdeling een overtreding begaat, is dat dikwijls uit onwetendheid"

gewoonlijk zo dat hun kennis bewezen wordt met diploma's plus een paar jaar stage. De stage wordt dan na het behalen van het diploma gelopen. Bij de vreemdeling ontbreken vaak de diploma's, wat dikwijls als een gebrek aan bedrijfskennis aangerekend wordt, terwijl hij dikwijls zeer veel ervaring heeft als ambachtsman. Er zijn bijvoorbeeld kandidaten die 17 jaar beroepservaring hebben als carrossier, maar geen diploma hebben, dus geen bedrijfskennis. Daarom komt het er op aan die vreemdeling een minimum aan bedrijfskennis bij te brengen om hem als zelfstandige in een gereguleerd beroep te kunnen lanceren. Het ontbreken van scholing is een teer punt bij vreemdelingen."

B: "Het valt op dat veel vreemdelingen in zelfstandige beroepen ook onderaan de sociale ladder terecht

komen, dat ze zaken beginnen waar een minimum aan kapitaal vereist is, een minimum aan opleiding ook."

J.D.: "Als je begint als werkloze, heb je meestal niet veel kapitaal. Zij starten onder slechte omstandigheden: onvoldoende kapitaal om een stock op te bouwen, een minimum aan kennis. Al die dingen maken dat ze geen dure handelspanden kunnen huren, dat ze de Belgische klanten niet gemakkelijk bereiken, omdat ze in een ghetto teruggedrongen worden en dat tenslotte hun zaakje niet voldoende rendabel is. Als ze in hun eigen ghetto blijven zitten, concurreren ze elkaar vaak kapot."

B: "Ze hebben weinig mogelijkheden hun klantenkring uit te breiden?"

Een gereguleerd beroep.

foto JP

De wet van 19 februari 1965 die de zelfstandige beroepsactiviteiten voor vreemdelingen regelt, heeft de beroepskaart geïntroduceerd. De wet houdt in dat elke vreemdeling van buiten de EG, die een zelfstandige winstgevende activiteit in België wil ontwikkelen, in het bezit moet zijn van een dergelijke kaart. Bij deze wetgeving en de procedure om een beroepskaart te krijgen zijn heel wat kanttekeningen te maken. J. Dermauw schetst enkele problemen van de migrant die als zelfstandige aan de slag wil.

DE BEROEPSKAART

De lange wachttermijn

Ofschoon de wet niet expliciet een bepaalde minimumtermijn voorziet tussen de aanvraag van de beroepskaart en het begin van de beroepsactiviteit kan deze termijn oplopen van drie dagen tot in bepaalde gevallen 24 maanden.

Deze wachtperiode is meestal eigen aan de sector waarvoor de beroepskaart wordt aangevraagd. Zo blijken detail- en groothandel, horeca, textiel en voeding de sectoren waarbij de langste wachttijden worden genoteerd. Andere sectoren, zoals gereguleerde beroepen, vereisen dan weer slechts drie maanden.

Indien de vreemdeling-aanvrager nog geen vijf jaar reglementair in België verblijft, wordt hij automatisch verwezen naar de Raad voor Economisch Onderzoek inzake Vreemdelingen. Daar loopt de aanvraag opnieuw vertraging op omdat het dossier er behandeld wordt door een rechtskollege dat slechts zes maal per jaar zetelt en plusminus 12 dossiers per zitting afhandelt. Uit een parlementaire vraag bleek dat er op 1 juli 1982 een achterstand bestond van 670 aanvragen. Naar ons weten is deze achterstand zeker nog niet weggewerkt. Wel integendeel, bij migranten vergroot de tendens om zelfstandige te worden, net zoals bij Belgen.*

Deze procedure kan voor de vreemdeling een ernstige handicap betekenen bij het starten van een handelszaak.

Wanneer een vreemdeling een aanvraag doet bij de gemeente om een beroepskaart te bekomen, wordt uitdrukkelijk gevraagd naar de

plaats waar de toekomstige commerciële activiteit zal plaatshebben. De verwittiging op het aanvraagformulier dat de uiteindelijke beslissing tot het al dan niet toekennen van de desbetreffende kaart niet beïnvloed wordt door gedane kosten in de handelszaak, houdt op geen enkele manier rekening met het commerciële aspect van zo'n onderneming. De kandidaat-zelfstandige kan in de lange aanvraagperiode een gunstige handelsplaats aan zijn neus voorbij zien gaan en daardoor ernstig commercieel verlies lijden. Iedere investering die hij doet vanaf de datum van zijn aanvraag betekent immers een bijkomend risico en een amputatie van zijn bedrijfskapitaal. De gevolgen zijn pas zeer ernstig als hij de beroepskaart niet toegekend ziet.

Daarentegen moet hij bij toekenning van de beroepskaart zo snel mogelijk starten (binnen de twee maanden, uitstel is mogelijk). Tegenover zijn collega uit België of de EG lijkt me dit alles een onverdiende achterstelling.

Het onderzoek van de aanvraag in de gemeente

Aan de gemeentepolitie wordt gevraagd een advies te geven over de persoon in kwestie en over de commerciële haalbaarheid van de handelszaak.

Uit verslagen blijkt dat dergelijke rapporten dikwijls elke wetenschappelijke grond missen en door de lange procedure bij onderzoek in de Raad door de feiten achterhaald kunnen zijn. In sommige gemeenten in het Brussels moet dit politierap-

port dan nog het fiat krijgen van de gemeentelijke overheid.

Wanneer de handelszaak in een andere dan de aanvraaggemeente gevestigd wordt, kan de procedure nog eens vertraging oplopen. Het dossier kan dus erg lang onderweg zijn voor het op het Ministerie van Middenstand behandeld wordt.

De kosten

Elke aanvraag, hernieuwing of wijziging gebeurt bij middel van een formulier waarop fiscale zegels ter waarde van 2.500 fr moeten gekleefd worden, eventueel vermeerderd met gemeentetaks (tot 1000 fr). Bij de aflevering van de kaart wordt nog eens 1000 fr per jaar in fiscale zegels gerekend. Vermits de kaart voor een periode van vijf jaar geldig is, betaalt de aanvrager officieel reeds plusminus tienduizend frank. Een niet onaardig startbedrag. De zelfstandige van buiten de EG wordt dus nogmaals benadeeld t.o.v. Belgen of EG-ers.

Men kan zelfs gewag maken van een verschil in het statuut van een zelfstandige en een loontrekkende vreemdeling. De eerste zal zijn beroepskaart, weliswaar hernieuwbaar, voor een zeer beperkte duur krijgen, terwijl de tweede zijn arbeidsvergunning A in principe voor onbeperkte duur krijgt.

De beperkte duur van de beroepskaart is een maatregel die voor vreemdelingen-zelfstandigen niet in de lijn ligt van de aard van de onderneming, die slechts enkele jaren na de start echt rendabel wordt. De bedragen die men erin investeert, zijn

* Parlementaire Vragen en Antwoorden, senaat, 18/1/83, nr. 15 - 485.

lang niet afgeschreven op vijf jaar tijd. De verplichting om minimaal om de vijf jaar zijn beroepskaart te hernieuwen, kan bij de vreemdeling-zelfstandige de onzekerheid over zijn statuut slechts vergroten. Het is beslist geen aansporing om risicodragende langetermijn-investeringen te verrichten, met alle gevolgen voor de leefbaarheid van de onderneming vandien.

Een aanpassing van de geldigheidsduur van de beroepskaart aan de economische realiteit lijkt me dan

ook een minimale en gerechtvaardigde eis.

Sankties

Op het aanvraagformulier voor de beroepskaart noteren de gemeentelijke autoriteiten eventuele veroordelingen, ook deze die met de uitoefening van een zelfstandig beroep niets te maken hebben. Op basis daarvan kan een kaart geweigerd worden. Nergens wordt gepreci-

seerd omwille van welke straf een beroepskaart zal geweigerd worden. De Raad voor Economisch Onderzoek inzake Vreemdelingen kan beslissen de beroepskaart in te trekken als de houder een strafrechtelijke veroordeling heeft opgelopen, al dan niet in verband met de uitoefening van zijn beroep.

Opnieuw blijkt de wet hier onnodig strenger voor de migrant-zelfstandige!

J.D.: "Ja, de best gesitueerde zijn diegenen die in de buurt van de markt wonen. De zelfstandigen die in Schaarbeek rond de vrijdagmarkt wonen, doen goede zaken. Die hebben nog een enigszins leefbare zaak. Het koopgedrag van de vreemdelingen verschilt van dat van de Belgen, omdat ze grotere hoeveelheden kopen. Ze hebben grotere families."

B: "Als ze echt succesrijk willen zijn moeten ze hun klantenkring toch buiten het eigen circuit kunnen uitbreiden, veronderstel ik?"

J.D.: "Ze zijn er zich goed van bewust dat ze de Belgen moeten bereiken. Als ik met mijn foldertjes rondloop om de dienst bekend te maken en ik vraag hoe het gaat, gaat het nergens goed. Dat is klassiek, dat zijn de middenstanders. Mensen die hier al tien jaar een zaak hebben, zeggen gewoonlijk: tien jaar geleden was het beter, toen hebben we veel winst gemaakt. Als ik dan vraag hoe dat komt, zeggen ze: toen hadden we nog de Belgen, die kapitaalcrachtiger zijn, meer kochten, niet afdongen op de prijs, wat hun landgenoten wel doen. Dat waren goede klanten. Die zijn nu weggetrokken en dat voelt men ook in de zaak. Ze zijn zich daar goed van bewust, want als ze bij mij komen, gaan ze er direct mee akkoord dat ze zich ook moeten oriënteren op een Belgisch publiek."

B: "Die vele kleine winkeltjes met een kleine omzet, hoe kunnen die blijven bestaan?"

J.D.: "Velen hebben dus niet zo'n hoog inkomen, maar men kan zich ook de vraag stellen: is het de bedoeling daarvan een groot inkomen te hebben? In veel gevallen runt de vrouw de zaak, dat is gewoonlijk iemand die geen recht heeft op werkloosheid en iedere 1000 frank die ze binnen brengt, is natuurlijk een surplus op het inkomen. Ik denk dat ze op dat vlak nog op het niveau van de kleine Vlaamse zelfstandige in de jaren vijftig zitten. En dat is natuurlijk erg voor de anderen die uit hun winkel een volledig inkomen moeten halen, die tegen dat soort concurrentie met een kleinere winstmarge niet opkunt."

B: "Je hoort van Belgische kleinhandelaars soms ook het verwijt dat vreemdelingen een soort van valse concurrentie zouden plegen, omdat ze heel de familie kunnen laten werken of omdat ze te lang openblijven, de reglementaire sluitingsuren niet naleven."

J.D.: "Aan de openingsuren besteden we veel aandacht. Als we met mensen in zee gaan moet de zaak wettelijk volledig in orde zijn. Als iemand onwettige dingen gaat doen, trek ik mij terug, tenzij die persoon uit onwetendheid handelt natuurlijk. Ook vreemde zelfstandigen moeten de wettelijke rustdag respecteren. Maar een traditie van 20 jaar kun je natuurlijk niet in een paar maand uitroeien. We mikken op de tweede generatie die zich meer bewust is van wat de wet impliceert en die er gewetensvoller naar handelt."

B: "Merk je bij vreemdelingen een zelfde houding als bij Belgische vrije beroepen en zelfstandigen, die alle beperkingen van de overheid, elke reglementering met een scheef oog bekijken? Die in elke regulering een beknotting van de eigen vrijheid en van het vrij initiatief zien?"

J.D.: "Ik zou het anders stellen. Ze zullen even afwijzend staan tegenover reglementen, maar de Belg zal dat zeer bewust doen, omdat hij weet dat, als hij zich niet aan de schikkingen houdt, hij een overtreding begaat. Als de vreemdeling een overtreding begaat, weet hij heel dikwijls niet wat de gevolgen ervan zijn, en waarom dat reglement bestaat, heeft hij gewoonlijk niet door. Het zijn voor hem dus allemaal belemmeringen die hem afhouden van een serieus inkomen. Een gebrek aan kennis dus."

B: "Slagen sommige zelfstandigen er toch in op te klimmen op de sociale ladder?"

J.D.: "Degenen die erin slagen, zijn meestal erg succesvol. Wat ik in Schaarbeek merk, is dat een aantal erg goede Turkse restaurants veel succes hebben. De Marokkanen zijn het aan het maken in de beenhouwersector, waar ze ook door de Belgen redelijk goed aanvaard zijn. De vraag is alleen of ze dezelfde weg gaan afleggen als de Italiaanse en Griekse immigranten. De Grieken - denk maar aan de buurt rond het Zuidstation - hebben een reputatie opgebouwd met hun restaurants waar je als spe-

De Haachtsesteenweg, gekend om zijn Turkse restaurants.

Het Bureau Etnische Zelfstandigen

foto's JP

De Marokkaanse beenhouwers zijn het aan het maken.

"Het ontbreken van scholing is een teer punt bij vreemdelingen"

ciala aantrekkingspool de keuze van het menu hebt in de keuken. De Italianen met hun deegwarengerechten hebben een marktsegment veroverd dat nu als vanzelfsprekend als het hunne beschouwd wordt. Zullen de Turken en Marokkanen het marktsegment waar ze momenteel op inspelen in Brussel, kunnen behouden? Zullen ze zich daar kunnen waarmaken? Op het eerste zicht zijn de Marokkaanse beenhouwers goed op weg om dat te realiseren. De Turken zitten nog te zeer gekoncentreerd op bepaalde plaatsen."

B: "Elke nationaliteit heeft zijn eigen soort winkels, zijn eigen specialiteiten. Komt dat bij Turken en Marokkanen voort uit traditie?"

J.D.: "Dat weet ik dus niet. Dat is waarschijnlijk een economische wetmatigheid. Wat succes heeft, wordt bij deze mensen vlug nagevolgd. Het kan oorzaak zijn van succes, maar ook oorzaak van teleurgang van veel kleine bedrijven. Iemand die een florerende zaak heeft, zal een andere aantrekken die zich er pal naast zal installeren en dan gaan ze elkaar doodkonnkurren. Maar denk aan de Turkse restaurants op de Haachtsesteenweg in Schaarbeek, blijkbaar draaien die allemaal. Het kan dus in twee richtingen werken. Maar feit is dat succes tot een kettingreactie kan leiden."

B: "Wat proberen jullie met het initiatief van de Foyer te bereiken? Welke hulp, kennis, vaardigheden proberen jullie door te geven?"

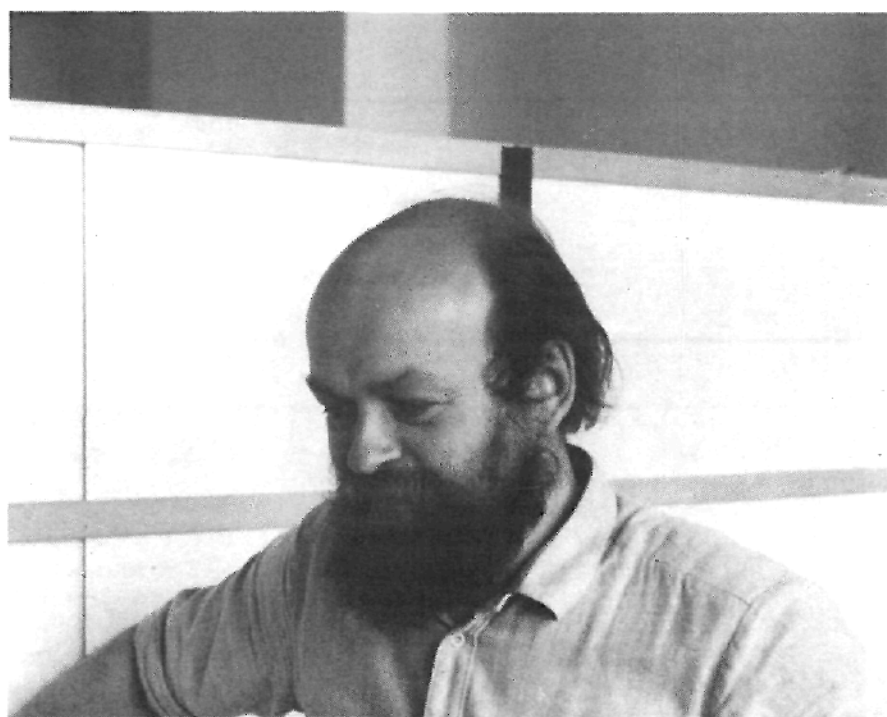
J.D.: "Dat initiatief is ontstaan uit de vraag: wat kunnen we op plaatselijk vlak voor de kleine zelfstandigen doen? Eerst is er een enquête gehouden, een onderzoek in Schaarbeek en Sint-Jans-Molenbeek. Met de resultaten in de hand hebben we de werking opgezet. Momenteel is de prioriteit van het bureau te zorgen dat we in het milieu aanvaard worden en zo te komen tot konkrete dienstverle-

ning: te zorgen dat de bedrijfjes die opstarten dat in de best mogelijke omstandigheden kunnen doen, dat de administratieve formaliteiten in orde zijn, dat het juridisch statuut van de onderneming die gewoonlijk een koöperatieve is, op punt staat, dat de wetgeving gerespecteerd wordt en dat de wrijvingspunten met de autochtone ondernemers tot een minimum herleid worden. We willen ze ook oriënteren naar rendabele sectoren, naar gereglementeerde beroepen. Al deze stappen naar een zelfstandig beroep kunnen we beschouwen als een faktor van opwaartse etnische mobiliteit. We gaan er namelijk van uit dat veel subsidies en maatregelen voor scholing of herscholing soms hun doel voorbij schieten, omdat, vergeleken bij hun Belgische leeftijdsgenoten, migrantenjongeren toch in een achtergestelde situatie geraken. We willen migranten stimuleren in een sektor, waar ze in het gastland al contact mee hadden: de zelfstandigheid. Ze hebben dit van nature mee. Via bepaalde stimulan-

sen kunnen ze een opwaartse mobiliteit vertonen die generaties verder reikt. Hun kinderen zullen het verder schoppen. Voor ons is het een minimale inspanning waar men toch aardige resultaten mee kan bereiken. Het is natuurlijk maar een druppel op een hete plaat. Het stimuleren van migranten naar zelfstandigheid zal het integratieprobleem natuurlijk niet oplossen. Dat is duidelijk."

B: "Individueel kan dit een hulp of oplossing zijn, maar voor de hele bevolkingsgroep is dat niet het geval. Er is een beperking aan het aantal zelfstandigen dat in ons economisch stelsel kan functioneren."

J.D.: "Maar het is wel een faktor, die de integratie bevordert. Kijk naar de Italianen, niemand spreekt nog over problemen met Italiaanse gastarbeiders. Je kunt dat positief of negatief beschouwen, maar de Italianen worden dikwijls geïdentificeerd met jssalons en met restaurants. Als ik dan spreek van integratie, denk ik ook specifiek aan samenwerking tussen etnische middenstanders en aan het wegnemen van wrijvingspunten met de autochtone middenstand. Integratie is het uiteindelijke doel. De midde-

Jan Dermauw

foto JP

len ertoe zijn de wrijvingspunten beperken en komen tot een samenwerking onder migranten. Dat zijn natuurlijk zeer brede perspectieven."

B: "Bestaat er een soort alternatief circuit binnen de verschillende gemeenschappen voor de financiering van kleine zaken?"

J.D.: "Uit enquêtes is gebleken dat er veel op auto-financiering overgestapt wordt, wat niet altijd een voordeel is, omdat bij de minste problemen die zich aandienen, de verwanten hun centen teruggeisen en dus de zaak in gevaar brengen. Het zijn vooral familie en kennissen die geld investeren, bijvoorbeeld in de vorm van leningen in koöperatieven. Het bedrijf kan dan ook serieus in de knoei geraken."

B: "Wat kunnen jullie doen om persoonlijke drama's te voorkomen, om misbruik van vertrouwen tegen te gaan?"

J.D.: "Goede boekhouders adviseren, hen begeleiden bij eventuele falingen. Dat kunnen we doen. Etnische zelfstandigen zijn zo wie zo zeer afhankelijk van de boekhouder, maar dat geldt evenzeer voor Belgische zelfstandigen. Omdat ze de boekhouding niet kennen en hun controle te klein is, moeten ze de boekhouder willens nillens vertrouwen. Ze weten soms dat hij niet goed is, maar ze hebben geen alternatief. Dat is een serieus probleem voor alle zelfstandigen. Boekhouder is geen gereglementeerd beroep. Iedereen kan eraan beginnen, zonder een goede service te leveren. Gewoonlijk zijn dit ook de personen die koöperatieven oprichten en in de statuten allerlei dingen opnemen die het daglicht niet kunnen zien en die voor het voortbestaan van het bedrijfje dikwijls zeer gevaarlijk zijn. Als ik denk aan het statuut van de gratis zaakvoerder in een koöperatieve dan rijzen mijn haren te berge. Iemand die in een koöperatieve als vreemdeling wil werken, maakt zich gratis zaakvoerder. Hij moet dan geen beroepskaart hebben, maar het is duidelijk dat die koöperatieve moet draaien en uitgebaat worden. Het is niet omdat in de statuten is opgenomen dat er een gratis zaakvoerder is dat de koöperatieve functioneert. Er

moet iemand werken en dan zie je in de praktijk dat het de gratis zaakvoerder is die er ook werkt. Officieel krijgt hij er geen loon voor, tot de belastingen er op uitkomen en dan gaan de poppen aan het dansen. De koöperatieve heeft zoveel facturen gehad, zoveel verkoop en er wordt niemand betaald of er wordt iemand vier uur per dag aangegeven. En daar zijn de boekhouders heel dikwijls verantwoordelijk voor."

B: "En dan krijg je last met de sociale zekerheid, fiscale controles?"

J.D.: "Vanalles. Vooral de belastingen en de gemeenten maken moeilijkheden. In Schaarbeek bijvoorbeeld weten ze wel welke problemen er zijn, maar ze snappen ze niet goed. Het Ministerie van Justitie zegt dat als de zaakvoerder gratis is, hij geen zelfstandige is. Ze kennen een handelsregister toe aan de vennootschap en zetten zo het licht op groen voor de start van de activiteiten. Dat is echter buiten het Ministerie van Middenstand gerekend dat zegt: gratis of niet, van op het ogenblik dat de zaakvoerder een koöperatieve kan engageren tegenover een derde, handelt hij als een zelfstandige, want hij kan de koöperatieve bijvoorbeeld laten failliet gaan. Het is ergerlijk dat er zo'n dispuut bestaat tussen de ministeries. De vreemdeling die in alle vertrouwen een zaak begint te runnen (hij kreeg immers een handelsregister) kan zich enkele maanden later verplicht zien zijn zaak te sluiten op last van het Ministerie van Middenstand, hoewel juridisch het Ministerie van Justitie gelijk blijkt te hebben. Sommige gemeenten in Brussel ge-

ven de vreemdeling-zelfstandige een jaar de tijd zich in orde te stellen (een beroepskaart aan te schaffen). Andere gemeenten geven dat uitstel niet. Boekhouders hebben vaak wel iets van de problematiek gehoord, maar ze regelen de situatie zo dat de voordelen die ze eruit halen, wettelijk niet te verdedigen zijn. Wanneer een zaakvoerder als medevenoot vijftig percent van de aandelen bezit, dan zal het Ministerie van Financiën nooit aanvaarden dat de activiteiten die hij daar ontplooit, gratis zijn. Want de zaakvoerder wil zijn aandelen doen renderen. Dus is zijn activiteit toch niet onbezoldigd, want hij haalt er winst uit, dus is hij toch zelfstandig, dus moet hij toch een beroepskaart hebben. Zo'n zaken weten die boekhouders niet. Een beetje naïef zien ze alleen de voordelen van het installeren van een gratis zaakvoerder."

B: "Wat moet er dan gebeuren?"

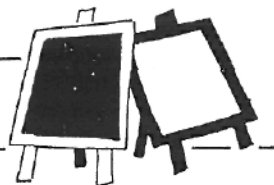
J.D.: "Dan moeten de statuten veranderd worden. We kunnen niet anders dan iemand die werkt ook als dusdanig bij de sociale zekerheid inschrijven en iemand met het statuut van gratis zaakvoerder ook effectief gratis laten werken. Willen we t.o.v. de autochtone middenstand een vertrouwenspositie hebben, dan kunnen we geen onwettelijkheden adviseren. We werken aan een integratieproject. We proberen de lijn door te trekken naar de toekomst, zodat de dienst geen louter sociaal-juridische service wordt."

Bureau Etnische Zelfstandigen

Rogierstraat 212, 1030 Brussel. Tel 02/216 07 02.

Iedere dag van 9 - 12 u. Juridisch advies: maand. 15 - 16 u. en dond. 17 - 18 u.

Mommaertstraat 22, 1080 Brussel. Tel 02/424 14 53 of 424 24 23. Iedere woensdagnamiddag. Juridisch advies op afspraak.

Ik zeg niet dat er geen leerproblemen zijn bij anderstalige kinderen, maar die zijn er ook bij Belgische kinderen."

Op het hoogtepunt van de ochtendspitsproblemen op de Antwerpse ring nemen we afrit 3 Borgerhout. Via de Lt. Lippenslaan en de Herentalse baan slaan we rechts de Van Lissumstraat in en dreigen frontaal tegen een immense muur te rijden. Daarop krijgen we een eerste speelse en met een logo ondersteunde aanduiding dat we aan de *Katholieke kleuter & lagere school Mariagaarde* zijn. Nog even rechts aanhouden en in het begin van de Van Steenlandstraat stoppen we dan recht voor de poort van de school. Aan deze kant is van grote immense muren helemaal geen sprake meer. Integendeel zelfs! Een pak bakstenen die vroeger als muur moesten fungeren, hebben plaats moeten ruimen voor een creatief ramenwerk dat een open zicht geeft op de speelplaats van deze school. Een zandbak, houten speeltuigen, enkele recent geplante bomen, kleurrijke muurschilderingen, ... laten uitschijnen dat deze school leeft.

Dhr. Peersmans is sinds enkele jaren directeur van Mariagaarde. Ons intrigeerde het of het beeld dat we van buiten hebben ook terug te vinden is in de werking van de school. Een school waar een redelijk percentage van de leerlingen anderstaligen zijn, de meerderheid Marokkanen. Enkele jaren terug lag dit percentage rond de 50 %. In tegenstelling tot wat in andere scholen gebeurt, blijkt de procentuele toename van migrantenkinderen hier *niet spectaculair* te zijn. Dit schooljaar ligt het percentage migrantenkinderen in de lagere school nog steeds rond 50 %. De stabilisatie van deze cijfers moet een aantal oorzaken hebben.

H. Peersmans: "Ik heb hier voor mij een aantal cijfers liggen die betrekking hebben op het begin van de jaren '80 tot nu. De eerste jaren is het percentage in de lagere school duidelijk gestegen. Waarom, zult u vragen. Omdat het aantal autochtone leerlingen verminderde. Vier à vijf jaar terug kwamen de leerlingen van de andere school (de wijkafdeling in de Griffier Schobbenslaan waar enkel autochtone kinderen zaten) na het derde leerjaar naar hier. Je kreeg dus een bijna onnatuurlijke input van leerlingen naar de school in de Van

Steenlandstraat, zodat het percentage migrantenkinderen relatief laag bleef. Nu, alles bij elkaar bekeken, waren hier toch nogal wat migranten. In 1985 bijvoorbeeld zaten er toch 53 % migrantenkinderen. Dat was heel veel."

Bareel: "Sommige onderzoekers, waaronder *Monika Taylor*, beweren dat de ideale procentuele aanwezigheid van kinderen uit etnische minderheidsgroepen tussen 10 en 50 tot 60 % zou liggen. Op dat moment keek u duidelijk tegen het hoogste cijfer aan."

H.P.: "Inderdaad. Er moest iets gebeuren. Er is toen voor twee zaken geopteerd. Ten eerste wilden we de andere school als een volwaardige school (tot en met het zesde leerjaar) uitbouwen. Tegelijkertijd - en dit was de tweede optie - mocht er hier een 'gezond' migrantenbeleid gevoerd worden. Dat betekende concreet dat we hier een stop invoerden. Er werden geen nieuwe anderstalige kinderen ingeschreven die niet tot hetzelfde gezin behoorden. Het percentage lag eigenlijk al te hoog om echt geïntegreerd te kunnen werken. Als lerengroep kozen we toen voor een moeilijke weg. De weg van alleen

maar autochtonen of alleen maar allochtonen is makkelijker. Dat is een moeilijke keuze. Er mag immers niet veel gebeuren of het percentage verschuift in het nadeel van de migranten. Dit is dus geen migrantenprobleem, maar een Belgisch probleem. Een aantal Belgische ouders verdwijnen omwille van de migranten en verergeren daardoor de situatie."

In welke richting is dan het aantal Belgische kinderen enerzijds en migrantenkinderen anderzijds geëvolueerd?

H.P.: "Naar absolute cijfers zijn het aantal migranten gedaald. Een viertal jaren terug hadden we in de lagere school 67 migrantenkinderen. Nu zijn dat er maar 42 meer. Deze daling is te wijten aan voornoemde maatregel. Let wel, er zijn dus geen anderstalige kinderen buitengezet. Maar naar percentage krijgen we een gestagneerd beeld te zien. Het blijft rond 50 % schommelen, omdat kinderen van de andere afdeling niet meer overkomen na het derde leerjaar en omdat enkele Belgische ouders hun kinderen van de school weghielden."

Hoe reageren de ouders wiens kinderen nu op school zitten op dit alles?

H.P.: "Er zijn een aantal ouders die zeer gunstig staan tegenover de situatie nu. Ouders die bewust gekozen hebben voor een 'integratief onderwijsmodel'."

Gaat het hier om nieuwe ouders of ouders wiens kinderen hier reeds een tijdje waren?

H.P.: "Beiden. Kijk, het eerste jaar dat

ik hier als directeur stond, schreef ik kinderen in met het stamregister naast mij, en ik bracht de ouders op de hoogte van het percentage allochtone kinderen. Dit moet ik nu niet meer doen."

Ik kan me voorstellen dat Belgische ouders condities stelden of op z'n minst duidelijkheid in het geplande beleid wensten?

H.P.: "Duidelijkheid is inderdaad een belangrijke faktor geweest. Een paar jaar terug was er inderdaad een crisissituatie. Toen werd er gesteld: 'als het hier niet verandert, gaan we allemaal weg'. Duidelijkheid heeft dan geholpen."

Was het enerzijds voor de ouders en anderzijds voor de lerengroep voldoende te werken met de optie van beperkte inschrijving van kinderen van etnische minderheidsgroepen?

H.P.: "Vooreerst dit. Mariagaarde heeft enige jaren terug zonder enig probleem migrantenkinderen ingeschreven, terwijl een aantal buurtscholen dit niet hebben gedaan. Wij kregen dan al gauw de naam een 'Marokkanenschool' te zijn. Dit is zeer belastend en dat krijg je er zomaar niet uit. Zeker niet als je wil blijven werken met een gemengde doelgroep, zoals ik die reeds omschreven heb. Kijk, met het aspect van beperkte inschrijving heb ik het moeilijk. Struktureel kan ik dit zeer goed plaatsen. Als elke school een percentage kinderen van etnische minderheidsgroepen zou opnemen, zou dit voor alle partijen gunstig zijn. Maar moreel is dit voor mij persoonlijk zeer zwaar. Je moet soms mensen doorsturen."

Deze ene beleidsoptie kan voor een lerengroep toch niet voldoende zijn. Ouders kan je hiermee mogelijk een tijd geruststellen, maar leerkrachten vragen toch meer?

H.P.: "Ik heb altijd gezegd dat dit een tienjarenplan is. Deze eerste beleidsoptie zullen we nog een tijdje hanteren tot we een evenwicht bereikt hebben en stevig kunnen steunen op vol-

doende participanten, zowel autochtonen als allochtonen. Maar inderdaad, alleen deze optie zou niet veel aarde aan de dijk brengen. Uiteindelijk denk ik dat onze grootste kracht is dat wij de nadruk leggen op de kennisoverdracht, op de cognitieve aspecten die in een school aan bod komen. Wij willen dus in eerste instantie zeer degelijk onderwijs. Als ik zie hoe de mensen daar aan werken, hoe ze overlegmomenten inbouwen om met collega's allerlei zaken voor te bereiden. Er is zelfs regelmatig overleg en voorbereiding met de leerkrachten van de andere school, waar dus geen migrantenkinderen zitten. Zo worden dezelfde toetsen gebruikt om steeds te kunnen vergelijken en bijsturen. Ik heb de toetsen van de laatste vier jaar bijgehouden en voor wat de basisvakken betreft, kan ik zeggen dat er zo goed als geen verschillen zijn bij de toetsresultaten van de twee scholen. Als ik zie hoe er gedifferentieerd wordt! Er worden afspraken gemaakt over het bijwerken van kinderen. Zowel Belgen als migranten. Elk kind wordt met heel veel zorg gevolgd. Zo kan ik een hele reeks van interventies opnoemen op alle niveau's. De klemtoon komt echter op de eerste drie jaar van de lagere school te liggen, met daaraan voorafgaand een intensieve aandacht voor taalactivering in het kleuteronderwijs."

Je hoort nogal eens zeggen dat extra aandacht voor taalactivering bij anderstalige kinderen vertragend zou werken op het taalvernieuingsproces van Belgische kinderen.

H.P.: "In de kleuterschool worden de extra taalactiveringsmomenten meestal verwerkt met alle kinderen. Naast migrantenkinderen zijn er namelijk heel wat autochtone kinderen die dit best kunnen gebruiken. In de lagere school kan je niet spreken van extra taalactivering, specifiek voor migrantenkinderen. Het is eigenlijk een andere vorm van werken. Afhankelijk van het niveau van elk kind, migrant of Belg, gaan we voor een bepaald vak een interventie uitwerken. Daar is veel overleg voor nodig. Dan gaan we met één of een paar kinderen werken rond een specifiek taal- of rekentaal-aspect, of we gaan met deelgroepen werken in de klas."

Julie beschikken over een BTK-taalleerkracht. Welke rol krijgt die hier op school toegedeeld?

H.P.: "Deze leerkracht - over haar statuut zullen we het hier maar niet hebben - speelt een belangrijke rol en heeft een zeer verscheiden opdracht. Zij moet een stuk preventief werken, toetsen afnemen, de beginsituatie inschatten, nagaan hoever de kinderen op een bepaald moment staan, kinderen remediëren, de klasleerkracht vervangen, zodat die met een eigen groep van kinderen apart kan bezig zijn. Dit laatste hebben we vooral zo gedaan om deze BTK-leerkracht voeling te laten houden met het gewone klasgebeuren zodat deze niet geïsoleerd geraakt. Twee halve dagen per week krijgt ze tijd om voorbereidend werk te doen: bijeenzoeken van materiaal, plannen van de week. Zonder deze voorbereiding gaat ze over kop."

Zo'n leerkracht komt meestal een school binnen in september of oktober met een vaag omschreven opdracht. Meestal krijgt zo iemand te horen: 'daar ben je voor aangesteld. Begin er maar aan. Als je problemen hebt, zeg je het maar'. En binnen de kortst mogelijke tijd loopt die leerkracht dan verloren, wordt moeilijk in de lerengroep opgenomen en raakt ontmoedigd en ontgoocheld.

H.P.: "Daar hebben we denkwerk rond verricht. In september ga je met een paar mensen de lesroosters in

elkaar passen. We zijn dan gaan nadenken: wat kan er nu vanuit een aantal opties gerealiseerd worden: het bijwerken van individuele kinderen, het vormen van groepjes, lesgeven in de klas, terwijl de klastitularis aan een ander groepje lesgeeft, het vervangen van de klastitularis om overlegmomenten mogelijk te maken. Voor heel de school is er dan een beginsituatietoets afgenomen. Voor taal, rekenen, enz. ... kregen we een beeld van het onderwijsniveau van de kinderen. Op die basis zijn we dan groepjes gaan maken."

Wie heeft die begintoeetsen in september dan afgenomen?

H.P.: "Dat heeft de leerkracht gedaan die is aangesteld om 6 uur per week onderwijs aan anderstalige kinderen te geven. Nu, uit dit beginonderzoek en de indeling in groepjes is een specifiek lesrooster opgesteld. Daarmee zijn we dan naar een personeelsvergadering gestapt. De lesrooster werd er voorgesteld en daarop konden leerkrachten dan amenderen, bedenkingen formuleren, deze rooster naast die van hun leggen en aanpassingen aanbrengen waar nodig. Dit bleek te klikken en het enthousiasme bij de leerkrachten was groot. Ook de BTK-leerkracht voelt zich goed in dit systeem. Je moet zo iemand natuurlijk begeleiden. Het is nogal een eenzame taak van de ene klas

"Voor de basisvakken is er zo goed als geen verschil bij de toetsresultaten van een school mét en een school zonder migrantenkinderen."

naar de andere gaan en telkens met kleine groepjes of met kinderen apart bezig zijn. Die persoon wordt meestal geconfronteerd met kinderen die voor bepaalde zaken iets minder vlot functioneren. De resultaten die zij behaalt, moet je sterk bevestigen. Dit hele proces moet je als directie dus goed volgen en begeleiden. Zij heeft een map gekregen - die zij nu zelf verder aanvult - met alle mogelijke toetsen en taken in, met handelingsplannen. Ze vertrekt dus niet van nul. Ze heeft toelichting gekregen hoe ze het dossier van een leerling moet openen. Want elke leerling die 'in behandeling' is - bij de BTK-leerkracht of bij de klastitularis - heeft een eigen dossier en zijn situatie wordt minstens twee maal per jaar in een multi-disciplinair team besproken. Dat is vrij veel, maar dat moet wel."

Op dit moment is de concentratie migrantenkinderen 50 %. Je beleidsplan zie je over een periode van tien jaar lopen. Op dit ogenblik geen nieuwe inschrijvingen meer van migrantenkinderen, tenzij het om familie gaat. Er wordt gewerkt binnen een degelijke structuur en de basisvaardigheden worden sterk beklemtoond. Is het de be-

doeling dit percentage aan te houden of moet dit dalen?

H.P.: "Op dit moment lijkt mij rond 25 % het meest gunstige percentage. Maar ik weet niet goed of die norm in de toekomst nog hanteerbaar zal zijn. Ouders van etnische minderheidsgroepen zullen dan mogelijk anders staan tegenover het onderwijs en beter Nederlands kennen. De houding van Belgen kan dan ook gewijzigd zijn. Een Marokkaanse of een Belgische naam hebben maakt dan misschien niets meer uit. Ik kan natuurlijk geen kijkje nemen in de toekomst. We kunnen alleen maar hopen op een klimaatsverschuiving ten goede."

Dit percentage wordt dan niet omwille van leerproblemen, maar omwille van culturele aspecten bepaald?

H.P.: "Het wordt vooral bepaald door de maatschappelijke druk. Op dit moment is een groot deel van de samenleving niet rijp om een hoger percentage te beschouwen als niet hinderlijk. Als school kunnen we daar geen grote invloed op uitoefenen. Alleen kleinschalig kan je in de school aan bewustmaking werken en dit moet ook. Maar dit proces van werken aan wederzijds begrip zal pas op lange termijn zijn vruchten afwerpen. Qua leersituatie leveren wij nochtans het bewijs, denk ik, dat het met een hoger percentage wel kan."

Niveau en kwaliteit hoeft dus niet af te hangen van de aanwezigheid van migrantenkinderen op een school?

H.P.: "Inderdaad. Ik zeg dus niet dat er geen leerproblemen zijn bij anderstalige kinderen, maar die zijn er ook bij Belgische kinderen. Bepaalde taalbegrippen zijn soms moeilijker voor hen, maar met de nodige energie is het mogelijk om kinderen na een zesde leerjaar degelijk verder te laten studeren."

Het behouden van een hoog niveau

en vooral van goede kwaliteit op school hangt dus af van de inzet van een heel schoolteam?

H.P.: "Dat hangt af van de ploeg, van het zicht op een leerproces, van samen nadenken welke stappen er moeten gezet worden, van het materiaal, van de omkadering, van de ondersteuning van de ouders, ... Daar kun je aan werken."

De nu reeds bestaande faciliteiten moet je dan wel kunnen behouden. Is overigens een beleidsplan met ruimere mogelijkheden niet aangevoelen?

H.P.: "Kijk, ik zal eens luidop dromen. Op dit ogenblik werken wij met een potentieel van leerkrachten uit het gewone lestijdenpakket, aangevuld met twee BTK-leerkrachten voor migranten, waarvan één voor de kleuter- en één voor de lagere school. Als we dit niet zouden hebben, houden we de hoge kwaliteit van onderwijs-ondersteuning niet vol. Als wij zo'n

BTK-leerkracht niet hebben, moeten wij op een lager toerental gaan draaien. Ondersteuning in mankracht is zeker nodig. Ik hoop bovendien dat die mensen met een BTK-statuuut in een gunstiger stelsel terecht zouden komen. Dit zou ook ten goede komen aan de school. Als deze mensen terug op 1 oktober beginnen, is dat een enorm nadeel voor de school. Je bent dan al een maand bezig. Het draait streever en de ouders voelen en zien dat.

Ten tweede vind ik dat scholen waar migrantenkinderen zitten, zwaarder belast worden dan scholen waar er geen zijn. Dit moet beloond worden."

Beloond? Hoe?

H.P.: "Er zijn verschillende mogelijkheden. Ofwel in extra toelagen, ofwel in extra lestijden. Maar alleszins een duidelijke ondersteuning: mankracht, financiële ondersteuning en misschien wel een regio-afbakening waar veel migranten wonen. Dan zou je kunnen zeggen dat scholen waar

geen migrantenkinderen schoollopen, via een bepaald stelsel lestijden afgeven aan scholen die wel in dat geval zijn. Dat is misschien een 'pijnlijke snede in de werkelijkheid', maar het zal misschien enerzijds een aanzet zijn voor zo'n school om ook migranten aan te nemen en aan de andere kant zal dat ondersteunend en belonend zijn voor die scholen die zich moeten inspannen om waar te maken waar ze voor staan: namelijk degelijk onderwijs geven. Dat wil zeggen onderwijs op niveau en volgens leerplan, zodat ook deze kinderen na het zesde leerjaar met succes kunnen doorstuderen."

Als wij willen bouwen aan een maatschappij waar integratie een feit is en waar migranten geen kansarmen meer zijn, maar een kans krijgen op de arbeidsmarkt van later, dan moeten we daarin investeren van in de basisschool."

Hartelijk dank voor dit gesprek.

Interview: Piet Van Avermaet

HOGHE RIJLEN - LICHTAART
13-14-15 mei

**VOLKS-
KAMP**

NAAR EEN MULTIKULTURELE SAMENLEVING

Info en vorming in 12 sessies - film & video - culturele animatie - optredens
sport - volwaardig kinderprogramma

VOLKSKAMP: ERNST, ONTSPANNING EN ONTMOETING
IN 1 WEEKEND

Int.: Elcker Ik ☎ 03/218 65 60

Oxfam-Wereldwinkels ☎ 091/23 01 61

Antwerpen maakt een moeilijke tijd door. Eerst waren er de ruzies rond 'Gastvrij Antwerpen' en de successen van het Vlaams Blok. Hoe de SP met enige moeite de rangen kon sluiten, na de stemming over de controlemandaten in de intercommunales, ligt nog vers in het geheugen. Het Vlaams Blok blijft de gevestigde partijen zwaar op de maag liggen. Ook al kwamen er na de gemeenteraadsverkiezingen ronkende verklaringen over het te voeren migrantenbeleid, een vernieuwde en geïntensifieerde aanpak van de stedelijke problemen is niet vanzelfsprekend. Het artikel van Jan Vranken dat we publiceren, kan hierbij richtinggevend en inspirerend werken. Het spreekt voor zich dat de voorstellen uit het artikel niet zo typisch Antwerps zijn dat ze geen bruikbare ideeën zouden bevatten voor de aanpak in andere Belgische steden.

Antwerpen

VOORSTELLEN VOOR EEN STEDELIJK MINDERHEDENBELEID

Directe aanleiding voor deze beleidsvoorstellen is de ophefmakende verkiezingsoverwinning die het Vlaams Blok tweemaal naeen haalde in de Antwerpse metropool. Dat zulks gebeurde in weerwil van de onmiskenbare bekommernis van de stedelijke overheid om de scherpe kantjes weg te vijlen van de samenlevingsproblemen tussen de verschillende etnische groepen, maakt alles enkel maar verontrustender. Er is dus al een stuk werk gedaan. Een aantal instrumenten ligt klaar om gebruikt te worden, beleidsvisies zijn aanwezig. Deze nota wil over beide aspecten verder nadenken, ondermeer om ze optimaal op elkaar af te stemmen.

Beleid en actie omtrent anti-racisme op stedelijk vlak heeft nood aan:

- een onbevooroordeelde *analyse* van de toestand aan de hand van relevante *gegevens*,
- de keuze van *doelstellingen* op korte en middellange termijn, daaronder begrepen de doelgroepen,
- de keuze van de meest geschikte *middelen* om, gegeven de omstandigheden, deze doelstellingen te bereiken.

Het succes van het Vlaams Blok kan gezien worden als de samenloop van

vijf fenomenen, die alle geleid hebben tot het aanscherpen en zichtbaar worden van xenofobe gevoelens:

a) de aanwezigheid van een harde rechtse kern in Antwerpen die zich, door de veranderde maatschappelijke omstandigheden, weer in het publiek kan vertonen;

b) de achtergestelden die van de migranten de zondebok maken voor hun lamentabele leefomstandigheden;

c) andere 'maatschappelijke' proteststems, die hun onvrede willen kenbaar maken met zaken als de fusie-operatie;

d) Vlaams-nationalistische proteststems, omdat een Volksunie in de regering haar rol als 'zweppartij' niet langer vervult;

e) malcontente préconciële katholieken, die vinden dat alles en nog wat fout gaat in de hedendaagse samenleving, van seksuele moraal over het V.S.O. naar de Nederlandstalige misviering.

Vooral de *achtergestelden* interesseren ons daarbij. Het zijn zij namelijk die aan het Vlaams Blok de stemmen geven die haar binnen de Antwerpse gemeenteraad hebben gebracht, het zijn zij die de eerste sociale legitimatie aan het Vlaams Blok gegeven heb-

ben. Doordat uiterst rechts zo de mogelijkheid krijgt om zich als de verdiger van de achtergestelde Antwerpenaars op te werpen, dreigt 'het ding' een respectabiliteit te krijgen die tot het vormen van slechte electorale gewoonten kan leiden. We moeten dit uit alle macht voorkomen.

Uit wat gekend is kan, voor de wijken waar nu migranten wonen, volgende volgorde van gebeurtenissen worden gehaald:

- 1° uittocht jongere gezinnen naar de groene rand
- 2° leegstand en veroudering bevolking
- 3° 'goedkopere' buurten en huizen, binnen bereik van
- 4° binnentrekkende migranten
- 5° verslechtering economische toestand, bezuinigende overheden
- 6° verslechtering algemene leefomstandigheden: werkloosheid, dalende welvaartspeil, afbouw sociale voorzieningen
- 7° verslechtering algemeen leefklimaat: uitzichtloosheid, toename van collectieve en individuele angstgevoelens
- 8° verdere ontwaarding van de bedoelde buurten, op materieel vlak (geen geld voor herwaardering) en op

sociaal vlak (aaneenrijging van gevoelens van verwaarlozing leidt tot aanwijzen van zondebok).

Maar uit de verkiezingsuitslagen blijkt dat het Vlaams Blok niet alleen hoog scoort in achtergestelde buurten met een concentratie van migranten, ook in andere achtergestelde buurten zijn ze zeer succesvol. Vandaar dat wij bij de uitwerking van deze beleidsvoorstellen vertrekken van de hypothese dat eerst en vooral de achterstelling moet bestreden worden. De verwachting is dat zo een belangrijke reden verdwijnt om een zondebok aan te wijzen. Evenwel redeneren wij niet deterministisch: het mens- en maatschappijbeeld dat mensen hanteren leidt een eigen leven. Daarom moet ook op het gebied van de mentaliteit iets gedaan worden.

Beide dimensies komen aan bod binnen een integratiebeleid, dat een wederzijdse aanpassing van gastgemeenschap en nieuwkomers op het oog heeft. Deze wederzijdse aanpassing ziet er ons inziens als volgt uit. Aan de ene kant moet ruimte geboden worden aan de nieuwkomers om hun culturele eigenheid te bewaren en om een aanvaardbare materiële en sociale positie te verwerven. Aan de andere kant moeten ook zij zich — weliswaar geleidelijk — aanpassen aan de algemene en fundamentele regels van de samenleving. Het gaat immers niet op om wereldbeelden die we met grote en terechte overtuiging bestrijden bij uiterst-rechtse Vlaamingen te tolereren en zelfs aan te moedigen bij (sommige) migranten.

1. Het concept

Belangrijk bij de uitwerking van een *integratiebeleid* is dat het gaat over de *relaties tussen bevolkingsgroepen* en dat dus op alle betrokken bevolkingsgroepen moet ingewerkt worden:

- ten aanzien van achtergestelde Belgische burens van migranten
- ten aanzien van migranten zelf: elke integratie veronderstelt een stuk aanpassing, ook van gedragspatronen en van waarden en normen
- ten aanzien van de rest van de bevolking
- meer ten aanzien van de jongeren dan ten aanzien van de ouderen, wil-

Foto Mediaservice

len we vandaag geen nieuwe harde rechtse kern opbouwen, waarmee de (Antwerpse) samenleving zal blijven zitten tot vóór in de 21ste eeuw.

Wat we nodig hebben is een 'viersporenbeleid'. Schematisch ziet er dat als volgt uit:

Materieel Beleid	
<i>stadniveau</i> (minderhedenbeleid)	<i>persoonlijk niveau</i> (klachtenbehandeling)
(campagne) <i>stadniveau</i>	(persoonlijke kontakten) <i>persoonlijk niveau</i>
Cultureel Beleid	

Met materieel beleid bedoelen we werking op een aantal maatschappelijke terreinen zoals tewerkstelling, sociale voorzieningen, huisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, vrijetijdsbesteding: deze werking moet zowel op stadsniveau gebeuren als ten aanzien van de stadsbewoners. Op het eerstgenoemde niveau moet een algemeen minderhedenbeleid ontwikkeld worden, op het andere moet informatie verzameld worden over de concrete pijnpunten van het samenleven van verschillende bevolkingsgroepen in Antwerpen. Deze klachten moeten dan niet enkel zo snel mogelijk opgelost worden, maar ook inspiratiebron zijn om het minderhedenbeleid bij te sturen. We be-

handelen dit materieel beleid onder punt II.

Het cultureel beleid moet het volgen de fenomeen aanpakken: dat een aantal waarden die aan de basis liggen van een democratische samenleving en die doorheen vele en harde jaren van sociale strijd gevestigd leken, op de helling worden gezet of - wat wellicht nog erger is - als 'achterhaald' worden weggelachen. Het is hoognodig dat het streven naar méér "vrijheid, gelijkheid en broederlijkheid" weer de leidraad wordt van het handelen van mensen, groepen én instellingen. Daartoe moeten informatieve campagnes opgezet worden, vooral naar de jongeren toe. Daartoe moe-

ten mensen in persoonlijke gesprekken overtuigd worden van de waarde van "vrijheid, gelijkheid en broederlijkheid" en van de onzin van uiterstrechtse slogans in het algemeen en van racistische vooroordelen in het bijzonder. We behandelen dit onder punt III.

II. Het 'materieel beleid': minderhedenbeleid en klachtenbehandeling

Een 'minderhedenbeleid' is, in tegenstelling tot wat de naam zou doen vermoeden, minder op bevolkingsgroepen gericht dan wel op maatschappelijke toestanden van achterstelling: woonomgeving en huisvesting, onderwijs, cultuurverschillen, verenigingsleven, gezondheidszorg, toegang tot allerlei sociale dienstverlening en zoveel meer. Door de levensomstandigheden van het merendeel van de migranten aan te pakken, samen met de levensomstandigheden van een (belangrijke) minderheid van Belgen (en omgekeerd), worden minstens twee vliegen in één klap gevangen. Ten eerste worden de problemen structureel aangepakt en ten tweede wordt vermeden dat bij Belgen de indruk ontstaat dat ze nog maar eens achtergesteld worden, dit maal ten opzichte van 'die vreemdelingen'. Het zijn zulke onlustgevoelens die tot racisme en vreemdelingenhaat leiden. Migrantbeleid hoeft dus niet naar buiten te komen als 'positief diskriminerend' om structurele weerslag te hebben. Maatregelen hoeven niet het etiket 'migrantgericht' te dragen om dat met evenveel kracht toch te zijn.

a. Woonomgeving en huisvesting

Fundamenteel in een dergelijk stedelijk beleid staan stadsvernieuwing en huisvestingsbeleid. Daaraan moet gekoppeld worden, een beleid van (stimulering van) lokale inplanting van publieke en particuliere voorzieningen.

Het stadsbestuur van Antwerpen zet de voorbije jaren al een reeks maatregelen voor stadsvernieuwing en huisvesting op het getouw: de herwaarderingsgebieden en wooninfo's, de belasting op krotwoningen, stads-

geldten voor de verkommerde 19de eeuwse volkswijken en een globaal structuurplan. Dit kan dienen als fundament, maar beantwoordde niet ten volle aan de verwachtingen. Daarom moet het stadsbestuur nog radikaler kiezen voor sociale stadsvernieuwing: het wonen in de stad stimuleren, elke uitbreiding en verkaveling aan de stadsrand stoppen en de ruimte binnen de stad open houden... Een golf van zichtbare verbeteringen moet door de volkswijken rollen. Daar moet voor alle huidige bewoners een volwaardig en voor hen betaalbaar woonmilieu ontstaan.

Zulk vernieuwingsbeleid mag niet los gezien worden van een beleid voor het ganse stadsgewest. Zo wordt de uitwijking van jongere gezinnen in hoge mate bevorderd door de zuigkracht van steeds weer nieuwe verkavelingen in de buitengemeenten. Zelfs een goed stadsvernieuwingbeleid kan daar weinig tegen inbrengen. Op deze manier worden de voordelen (belastingen en dergelijke) aan Antwerpen onthouden, terwijl de lasten (infrastructuur) bij Antwerpen blijven. Een onrechtvaardige verdeling van de lasten, temeer omdat de relatief rijkere buiten Antwerpen en dus buiten schot blijven.

De volkswijken kunnen volgens een buurtverkeersplan als zone 30-buurt ingericht worden: met meer groen, minder auto's, speelplekken voor

jong en zitbanken voor oud. De belangen van de gebruikers moeten aan bod komen via een inspraakcel, met minstens zes ambtenaren die de taak, de middelen en de autonomie hebben om die inspraak van Belgen en migranten te organiseren.

De hoofdaandacht moet gaan naar betere en betaalbare woningen voor Belgen en migranten die nu slecht wonen. Eerst moeten de enkele honderden verkommerde stadswoningen opgeknapt worden, in samenwerking met de huurders en aan die huurders verder verhuurd worden onder eerlijke voorwaarden en met recht op wonen.

Het ligt voor de hand dat de stad de sociale huisvestingsmaatschappijen stimuleert en desnoods verplicht om voorrang te geven aan kleinschalige projecten in herwaarderingsgebieden, aan renovatie, aan het toewijzen van woningen aan lage inkomens-trekkers, aan daadwerkelijke en permanente inspraak van de (kandidaat)huurders en aan nauwe samenwerking met experimentele woonorganisaties voor zwakke groepen op de huisvestingsmarkt, zoals het sociaal verhuurkantoor en het huurderskollektief. Kortom, het beleid van de sociale huisvestingsmaatschappijen moet er meer op gericht zijn om sociale verdringing te voorkomen, of deze nu het gevolg is van grootschalige planning, ambtenarij, politiek

Foto Mediaservice

dienstbetoon of maatschappelijke achterstelling. Op 6 jaar tijd kunnen er in Antwerpen 2400 goede woningen in de sociale sector bijkomen.

Ook bij particulieren in de volkswijken, eigenaars en huurders, moet het initiatief worden aangemoedigd, ondersteund, gestuurd. In elke stadsvernieuwingswijk moet een actieve wooninformatie- en begeleidingsdienst ter beschikking staan voor de vele bewoners die zonder steun niet aan de slag kunnen.

In de verkommerde buurten leeft sterk het gevoel "dat men ons op het stadhuis niet kent". Zeer regelmatige en grondige reiniging van de straten in de volkswijken door vaste stadsreinigingsteams en regelmatig en degelijk onderhoud en bijplanten van groen in de stadswijken zijn hier mogelijke remedies. Waarom kunnen er geen gemengde equipes met jongeren worden opgezet, die met het verdienen van wat zakgeld ook respect voor hun eigen werk in de eigen buurt meekrijgen?

Om het ontstaan van onvrede te voorkomen, moet de stedelijke overheid overal in de stad de toegang van migranten tot een buurt begeleiden. Zowel de reeds aanwezige bewoners als de nieuwelingen moeten hierop voorbereid worden. De ruimte in deze woningen, vooral wanneer het over woonblokken gaat, moet dermate ingericht zijn dat de kans op wrijvingen (bijvoorbeeld tussen Belgische bejaarden en migrantenkinderen) tot een minimum wordt herleid. Daartegenover moeten zoveel mogelijk gelegenheden georganiseerd worden waarop de verschillende bevolkingsgroepen elkaar in een ongedwongen en onbevooroordeelde sfeer kunnen ontmoeten, met elkaar praten, hun gemeenschappelijke belangen leren inzien en daarvoor opkomen.

b. Geïntegreerd jeugd welzijnsbeleid

De stedelijke jeugddienst moet de nodige middelen krijgen en gedecentraliseerd werken: twee personeelsleden zijn het minimum per kansarme buurt. De jeugddienst zal zich meer op de jongeren uit achtergestelde buurten richten. Juist deze jongeren

Foto Mediaservice

nemen niet deel aan hetgeen voor hen wordt georganiseerd. Een opzoeken waar ze te vinden zijn, is dan wel een voorafgaandelijke voorwaarde. Dat kan via een systeem van straathoekwerkers, waarvoor bijvoorbeeld werkloze leerkrachten kunnen ingeschakeld worden. Deze straathoekwerkers handelen begeleidend, ondersteunend en zoveel mogelijk preventief. Deze mensen moeten dan ook over de middelen beschikken om de problemen aan te pakken: een georganiseerde en gestructureerde opvang moet aanwezig zijn. Zulke opvang kan via pilootprojecten uitgetest worden.

Het verder uitbouwen van deze activiteiten is een volgende stap. Hiervoor bestaan verschillende mogelijkheden, die naargelang de noden moeten gebruikt worden:

- ter beschikking stellen van lokalen, bussen, sportaccommodatie aan bestaande jeugdwerking in kansarme buurten, op voorwaarde dat zij ook recruterende in die buurten

- initiatieven nemen of minimaal bijkomende middelen voorzien op die plaatsen waar er een tekort is aan jeugdwerkingen en -huizen: Stuivenberg, Dam, Borgerhout, Rozemaai, Hoboken-Kiel
- het opzetten van doe-clubs. Een voorbeeld hiervan is het bromfiets-sleutelen met jongeren in Borgerhout. Gelijkaardige initiatieven kunnen genomen worden rond speelpleinen, groen, haven, rond het onderhoud van de eigen buurt
- verder uitbouwen van initiatieven die gericht zijn op kansarme jongeren, zoals de (gevechts)sportactiviteiten die nu worden georganiseerd op het Zuid onder begeleiding van de Koning Boudewijnstichting. Uitbreiding van dit soort initiatieven naar andere buurten is zeker wenselijk
- vooral tijdens vakantieperiodes is er nood aan opvang van kinderen en jongeren. Actieve recruterende van monitoren en deze verspreid inzetten op de verschillende speelpleinen kan een taak zijn van de stedelijke jeugddienst

- tegelijk is het opzetten van naschoolse werkingen belangrijk. Daarbij kunnen vooral de zwakste groepen betrokken worden voor enerzijds het maken van schooltaken en anderzijds het creatief omgaan met vrije tijd

- belangrijk is ook dat er een speelpleinenplan van de stad komt, waarbij voldoende speelplekken worden voorzien vanuit een onderbouwde visie op algemene speelbehoeften in kansarme buurten

- informatie voor de jeugd moet gegeven worden via gedecentraliseerde informatiecentra.

Deze jongeren hebben vaak te maken met jeugdrechtbank, jeugdbrigade en dergelijke. De interventies van deze diensten gebeuren nogal eens laattijdig. Een uitbreiding van de sociale bemiddelingsploeg die nu experimenteel bestaat, is aangewezen. Deze ploeg moet dan niet alleen vertaal- en bemiddelingswerk doen bij migranten, maar zich naar alle kansarme groepen richten. Zulke opdracht vraagt een verdere omschakeling van de jeugdbrigade naar ondersteunend en bemiddelend optreden. Tevens moeten de ouders bij de activiteiten betrokken worden. Communicatieproblemen tussen ouders, jongeren en diensten worden dikwijls vergroot door de droge juridische taal die deze diensten gebruiken.

c. Onderwijsbeleid en volwassenenvorming

Er dient een onderwijsstimuleringsbeleid uitgewerkt voor basisscholen in kansarme buurten, dat ten goede komt aan alle kinderen die deze scholen bezoeken. Zulk beleid moet uitgewerkt worden in overleg met alle onderwijsnetten en in samenwerking met de Vlaamse regering.

Het probleem van de concentratiescholen dient vooral aangepakt via het terug aantrekkelijk maken van scholen in kansarme buurten. Anderzijds moet blijvend gewerkt worden aan het slechten van materiële en culturele drempels bij de toegang van migranten tot scholen buiten kansarme buurten (sensibilisering van leerkrachten en Vlaamse ouders, specifieke opvang met betrekking tot taal en cultuur).

Elementen van een onderwijsstimuleringsbeleid zijn onder andere:

- het materieel opwaarderen van deze scholen (netheid, verfraaiing, leermiddelen)

- een betere omkadering door PMS met betrekking tot diagnose, oriëntering, begeleiding (waarvoor bijkomend personeel ter beschikking moet gesteld worden)

- een extra-ondersteuning van leerkrachten (zo dicht mogelijk bij de job) omtrent a) het werken met gemengde lesgroepen, b) de aanpak van het onderwijs van het Nederlands voor migrantenkinderen en c) intercultureel onderwijs, mondiale vorming, omgaan met racisme

- de mogelijkheid geven tot het vormen van kleinere lesgroepen en het aantrekken van boventallige leerkrachten voor een specifieke opvang

- aandacht voor de relatie met ouders en buurt
- dit alles aangepast aan de lokale situatie (buurt, woonomgeving, bevolking), uitgewerkt in een schoolwerkplan.

Noodzakelijke voorwaarde voor een volwaardige integratie is dat alle migranten gealfabetiseerd zijn en dat ze een voldoende kennis hebben van het Nederlands (of tenminste van zijn Antwerpse variant). Daartoe moeten op een zeer intensieve schaal alfabetiseringslessen worden opgezet. Op die manier worden minstens twee vliegen in één klap gevangen: de migranten staan sterker in de samenleving en er moet minder zichtbaar discriminerende hulp geboden worden (tolken, aparte loketten), waardoor bij vele autochtonen de indruk wordt gewekt dat migranten inderdaad een streepje voor hebben. Voor sommige migranten moet wel als tussenfase een alfabetisering in eigen taal worden gegeven.

d. Werkgelegenheidsbeleid

In de achtergestelde buurten woont een toenemend aantal werklozen en OCMW-klanten. Mede daardoor gaat de koopkracht er achteruit. KMO's en middenstand verlaten deze wijken; lege bedrijfspanden en verkrotte winkels ontsieren de buurt en bezorgen de overblijvende bewoners nog scherper een gevoel van in de

steek gelaten te zijn.

De algemene leefbaarheid van deze wijken is mede afhankelijk van hun economische heropleving. Er is dan ook nood aan een actieve politiek van buurtgerichte tewerkstelling.

De stad kan hierin een rol spelen, eventueel in samenwerking met de G.O.M. en de R.V.A., door aanmoediging van beginnende KMO's, door een aangepaste stedelijke fiscaliteit, door bedrijfsvoorlichting en -begeleiding, door een werkgelegenheidsagentschap, door de opvang van werklozen op het vlak van vorming en bijscholing, door medewerking aan de uitbouw van alternatieve arbeidscircuits, die kansen bieden aan diegenen die op de arbeidsmarkt niet of zeer moeilijk aan bod komen.

Het OCMW kan hierbij helpen door maximaal gebruik te maken van de mogelijkheden om OCMW-cliënteel zelf te werk te stellen. Daarnaast zou het OCMW bemiddelend en stimulerend moeten optreden, bijvoorbeeld door tewerkstelling in gemeentelijke diensten, in vzw's, door subsidiëring voor tewerkstelling in de privé-sektor, door ondersteuning van werkateliers en gelijkaardige initiatieven. Alle tewerkstellingsprogramma's moeten openstaan voor bestaansminimumtrekkers. Het OCMW mag het bestaansminimum overigens niet als een maximum beschouwen, maar moet dit kaderen in een algemeen hulpverleningsplan.

e. Welzijns- en gezondheidsbeleid

Geïntegreerde en wijkgerichte dienstencentra moeten de draaischijven zijn van het gemeentelijk welzijns- en gezondheidsbeleid, van waaruit de dienstverlening aan de burgers wordt gekoördineerd. Vooral in achtergestelde buurten, waar proportioneel méér bejaarden en vereenzaamde mensen wonen en waar de 'zelfredzaamheid' vaak laag is, zijn deze wijkcentra belangrijk.

Het zijn eerstelijnsvoorzieningen met een zeer lage drempel, die over vele terreinen, zoals sociale rechten, gezondheid en administratieve problemen, hulp bieden. De belangrijkste dienstverlenende initiatieven uit de

wijk dienen er onderdak te vinden. Waar dit niet mogelijk is of waar bepaalde diensten hiertoe niet bereid zijn, moeten degelijk overleg en coördinatie opgezet worden. Het OCMW speelt een sleutelrol in de coördinatie van deze centra.

f. Klachtenbehandeling

Er moet dringend een degelijke klachtenwerking uitgebouwd worden, die de verzuchtingen en frustraties van de gewone burger au sérieux neemt. Zeer veel Vlaams Blokstemmen zijn immers spijtstemmen, die voortkomen uit alledaagse ongenoegens: verontwaardiging over vuile voetpaden, over slecht gesynchroniseerde verkeerslichten, over trams die altijd te laat zijn, over te weinig groen in de stad. Dat het dikwijls niet gaat over een 'zakelijke' werkelijk-

heid, maar enkel over de eigen beleving daarvan, doet niets af aan de ernst van deze klachten. "Wat mensen denken dat de werkelijkheid is, wordt op de duur werkelijkheid" is een gekende sociologische wijsheid. Het Vlaams Blok probeert om al deze ongenoegens te verbinden met een racistisch cement. Het zal moeilijk zijn om deze concrete frustraties terug uit die Vlaamse betonblok te wrikken en ze vanuit een ander licht, dat van de redelijkheid, te beoordelen.

Toch kunnen al een aantal dingen gebeuren:

- klachten van burgers kunnen worden opgenomen in de *Informatie voor de Antwerpenaar*, dat zou moeten omgevormd worden tot een veertiendaags infoblad. Bij ieder (kort) stuk zou moeten worden vermeld wat het schepencollege hieraan wil doen en op welke termijn

- in dit infoblad moeten de Antwerpenaars ook de verkorte officiële versie van de discussies in de gemeenteraad terugvinden

- iedere nieuwe Antwerpenaar moet een introductie- en welkomstbrochure krijgen, zodat nieuwe sinjoren niet langer alles zelf moeten uitzoeken

- een onafhankelijke ombudsdienst (onder leiding van een ombudsman of -vrouw) moet worden ingesteld om klachten te onderzoeken en aanbevelingen te richten aan het College van Burgemeester en Schepenen of de OCMW-raad

- de verkozen mandatarissen zouden zich meer in de verkrotte buurten moeten vertonen. Op die manier zullen zij al antwoorden op de gestelde vragen kunnen geven, vooraleer de boel gaat stinken, maar op die manier zullen ze er ook voor zorgen dat de aangebrachte verbeteringen op rekening van de stedelijke overheid wor-

Foto Wim Van Cappellen

den geschreven en niet op die van het Vlaams Blok

- het stadsbestuur zou moeten nagaan aan welke overbodige administratieve en andere verplichtingen de achtergestelde personen, huishoudens en groepen onderworpen worden en zou deze op eigen houtje moeten buiten werking stellen.

III. Het 'culturele beleid': campagne en persoonlijke kontakten

Naast het aanhoren en aanpakken van de klachten van achtergestelde groepen, moet een algemene campagne gevoerd worden waarin racisme bestreden wordt, samen met andere vormen van onverdraagzaamheid en discriminatie. Dit moet in de eerste plaats door juiste informatie te verstrekken. Zulke informatieve campagne moet een aantal van de steeds weerkerende verkeerde beweringen rechtzetten, in een eenvoudige taal die de mensen aanspreekt. Geschikte uitvalsbasisen voor zulke campagne zijn de wijkbureaus, met hun administratieve, sociale en informatieve opdracht. Zij kunnen overigens een belangrijke rol spelen in het 'sociale verrijken' van de achtergestelde buurten.

Het is evenwel uit psychologisch en sociologisch onderzoek sedert lang duidelijk geworden dat mensen alleen dat waarnemen wat past in hun mens- en maatschappijbeeld: ze zien wat ze willen zien. Vandaar dat het bevorderen van méér kontakten met de verwenste of gehate 'andere' bij sommigen enkel het negatieve beeld versterkt dat ze van 'de andere' hebben en juist niet bijdraagt tot een mentaliteitswijziging. Wanneer zelfs harde en goed gebrachte informatie enkel maar opgenomen wordt in een gunstige mentale context, moet dus in de eerste plaats die context veranderen. De boodschap die vooral aan de jongeren moet gebracht worden, is dat racisme achterhaald is, ouderwets, niet van deze tijd. Deze boodschap moet onder een eigentijdse vorm, met eigentijdse middelen gebracht worden, op plaatsen en ogenblikken

waarop de jongeren het meest aanspreekbaar zijn.

Een gebied waarop het stadsbestuur zeker vat heeft, is dat van de stedelijke ambtenaren. Hier zou ten strengste moeten opgetreden worden tegen elke uiting van racisme. Preventief zou systematisch aan een soort van multi-culturele opvoeding moeten gedaan worden, wat overigens de algemene dienstverlening - toerisme inclus - ten goede zou komen. Er moeten trainingscursussen ingericht worden voor alle ambtenaren die met het publiek in contact komen. Deze moeten niet alleen dienen om xenofobe vooroordelen weg te werken maar om met alle vooroordelen en met alle ongeduld komaf te maken, ook en vooral ten aanzien van dat gedeelte van het 'gewone' publiek dat wat trager of achterdochtiger is en waarvan de dossiers lastiger zijn: bejaarden, laaggeschoolden.

Vanuit de democratische partijen moet een bijzondere inspanning gedaan worden om ook de bevolking uit de achtergestelde buurten het gevoel te geven dat zij om hén bekommerd zijn. Niet door grote woorden en gebaren op publieke vertoningen, maar door persoonlijke contacten, eventueel met een aantal gekende sleutelfiguren uit deze buurten, vooral met hén die pas recent Vlaams-Bloksymptomen begonnen te vertonen.

IV. Koken kost geld

Koken kost natuurlijk geld. De stedelijke overheid beschikt slechts in beperkte mate zelf over de financiële middelen om het hierboven geschetste beleid tot uitvoering te brengen. Daarom dient in de eerste plaats de nationale en regionale overheid de grote steden de nodige financiële armslag te geven om deze problemen aan te pakken, die op dit ogenblik nog specifiek voor enkele grote steden lijken, maar dit niet lang meer zullen blijven.

De financiële ruimte voor een beleid voor grondige stadsvernieuwing

en voor een intensieve aanpak van achterstellingssituaties zou vergroot kunnen worden door:

- een beduidende verlaging van de intrest van de consolidatielening bij het zogenaamde Fonds Nothomb
- een verhoging van een nationaal of gewestelijk fonds waardoor de financiële last voor de bijstand van de minstbegoeden, die voornamelijk geconcentreerd zijn in de grote steden, zou gespreid worden over de ganse bevolking
- een hervorming van de gemeentelijke fiscaliteit om toe te laten dat ook bedrijven en personen die niet in de stad gevestigd zijn, maar er wel inkomsten verwerven en gebruik maken van de stedelijke voorzieningen, zouden bijdragen in de kosten daarvoor.

V. Tot besluit, geen dessert.

Het is de hoogste tijd dat omtrent een aantal punten van migrantenbeleid en racismebestrijding over de partijgrenzen heen een akkoord gesloten wordt: dat men niet aan gemakkelijk opbod doet, omdat men zo de doos van Pandora opent. Het was mogelijk in Nederland, waarom zou het hier niet kunnen? Nog niet zo lang geleden werden vanuit alle politieke hoeken voorstellen (mee) ondertekend om gemeentelijk stemrecht toe te kennen. Zijn de principes van toen vandaag niet meer geldig? Als sinjoren 'seigneurs' zijn, dan kunnen ze toch de stoot geven voor zulk 'gentlemen's agreement'?

Het is in dit kader dat afspraken gemaakt kunnen worden voor de invoering van gemeentelijk stemrecht voor alle migranten, ter gelegenheid van het toekennen van dit stemrecht aan onderdanen van de lidstaten van de Europese Gemeenschap.

Jan Vranken
(met dank aan de werkgroep Nieuw-Links, Antwerpen)

Dit artikel is een ingekorte en licht aangepaste versie van de beleidstekst die in het kader van Nieuw Links Antwerpen geschreven werd. De individuele vlag dekt dus ten dele een collectieve lading.

Wijkgezondheidscentrum DE SLEEP

OP ZOEK NAAR METHODIEKEN VOOR PREVENTIEF WERKEN IN DE GEZONDHEIDSZORG

Het wijkgezondheidscentrum De Sleep is sinds 12 jaar actief in de wijk Sluizeke-Muide te Gent. De bedoeling is een alternatief te bieden in de gezondheidszorg. Door een multi-disciplinaire aanpak van gezondheidsproblemen wil men versnippering in de eerstelijnszorg tegengaan. Naast aandacht voor het curatieve aspect gaat veel aandacht naar preventie en gezondheidsvoorlichting en -opvoeding (GVO). Vertrekend vanuit de behoeften en ervaringen van patiënten en hulpverleners wil men komen tot een integrale aanpak. Een gesprek hierover met Cecilia Lybeer van De Sleep.

Van bij het ontstaan van het centrum werden de artsen geconfronteerd met de groep Turkse migranten die ongeveer 25 % van de wijkbevolking uitmaken. In '78 ontstond een project om moeders met kleine kinderen te begeleiden. Daarvoor werd een Turkse vrouw aangeworven die op vraag van de artsen huisbezoeken aflegde en informatie gaf aan vrouwen over het voorkomen van ziekten en het verzorgen van hun zieke babies. Zo werd één van de doelstellingen van het wijkgezondheidscentrum geconcretiseerd, namelijk op vlak van preventie prioritair met vrouwen te werken. De onderdrukte positie van deze vrouwen in de maatschappij - als vrouw en als migrante - gaf daar alle reden toe.

In samenwerking met de Koning Boudewijnstichting startte De Sleep in 1985 met een driejarig project rond gezondheidsvoorlichting en -opvoeding.

Wat was de aanleiding tot het opstarten van een drie jaar durend project over gezondheidsvoorlichting en -opvoeding met migrantenvrouwen?

C. Lybeer: "In '84, na de aanwerving van een vrouwelijke arts in het centrum, werd een interne werkgroep gestart, de 'stuurgroep migranten-

vrouw'. De groep bestond uit betrokken hulpverleners en preventie-werksters van De Sleep. Gedurende dit werkjaar werd een inventaris opge maakt van de belangrijkste klachten en problemen en werd onderzocht over welke vrouwen het gaat om een beeld te krijgen per leeftijdscategorie, welke hulpverleners erbij betrokken zijn, wat de mogelijkheden en verwachtingen zijn van de patiënten en de hulpverleners en wat de mogelijke methodes en alternatieven in aanpak zijn. Dit in beeld brengen van 'de migrantenvrouw en gezondheid' resulteerde

Wijkgezondheidscentrum De Sleep
Doornzelestr. 32, 9000 Gent
Tel. 091/23 48 24

foto JP

in een projectaanvraag bij de Koning Boudewijnstichting. Verspreid over drie jaar werden respectievelijk volgende thema's uitgewerkt: zwangerschap en bevallen, voedingsgewoonten en lichaamskennis en -beleving."

Wat was de belangrijkste bedoeling van dit project?

C.L.: "De aandacht ging uit naar het ontwikkelen van specifieke methodieken voor preventie en GVO met migrantenvrouwen. Hiervoor konden we verder bouwen op een reeks voorbeelden uit het verleden, zowel wat GVO van Vlamingen betrof als van migranten. Het nieuwe in dit project was de duidelijke keuze voor een meer gesystematiseerde aanpak, geconcretiseerd rond drie essentiële thema's die zich bleven aandienen bij migrantenvrouwen en waar in het verleden reeds mee gewerkt werd."

Hoe zijn jullie dan concreet gestart?

C.L.: "Omdat we al tien jaar werkten met zuigelingen en zwangere vrouwen, vonden we dat de beste uitvalsbasis voor dit project. We hadden al een deel registratie gedaan, waardoor we vlugger konden starten met het bezoeken van zwangere vrouwen. In eerste instantie hebben we gepoogd informatie te krijgen van de vrouwen zelf. Na een eerste informatieve ronde constateerden we dat ze zwangerschap niet als een echt probleem ervoerden, maar ze hadden heel wat te vertellen over hun ervaringen tijdens hun zwangerschap en heel wat vragen over de gezondheidszorg zelf. Heel concrete vragen:

waarom ze naar het ziekenhuis of naar de gynaecoloog moesten gaan, waar ze een geboortepremie konden krijgen en dies meer."

"We organiseerden dan groepsvoorlichting voor zwangere vrouwen. Via huisbezoeken werden de vrouwen uitgenodigd. De groepsbijeenkomst bleek echter niet de juiste formule te zijn. De opkomst was veel lager dan we verwachtten. De vrouwen zijn gewoon om naar De Sleep te komen voor een arts maar niet voor groepsvoorlichting. Om de informatie toch door te geven hebben we een brochure samengesteld. De brochure *Zwangerschap en bevalling* werd in het Nederlands en het Turks uitgegeven en kan verkregen worden bij huisartsen, ziekenhuizen en Kind & Gezin, maar kan ook een nuttig lesinstrument zijn in taallessen van vrouwenwerkingen."

In het tweede projectjaar hebben jullie de aandacht toegespitst op voeding.

C.L.: "We hadden uit ervaring geleerd dat medische klachten van migranten een onvoldoende basis zijn om een project op te funderen. Dus zijn we onze benadering breder gaan zien dan enkel de suikerzieke patiënten en hebben ons gericht op voedingsgewoonten. Op basis van huisbezoeken in Turkse gezinnen deden een diëtiste en een Turkse vrouw aan participerende observatie over eetgewoonten en -gebruiken. We wilden een zicht krijgen op wat men eet, op welke tijdstippen, hoe er gekookt wordt en voor wie ..."

Wat waren de bevindingen en wat hebben jullie ermee gedaan? Wat is er concreet gerealiseerd?

C.L.: "We hebben onze bevindingen, zoals het overmatig gebruik van olie, vet en brood, evenals het gebruik van calorierijke gedroogde producten zoals peulvruchten, dadels, vijgen, pruimen, enz. die migranten meebrengen uit het thuisland, neerge-

schreven in een brochure. Ook bleek dat overvloedig snoepen, gebruik van frisdranken en tussendoortjes, vooral door kinderen, tot de eetgewoonten van deze gezinnen behoren."

Eén van de conclusies uit de artspraktijk was dat psycho-somatische klachten bij migrantenvrouwen sterk naar voren komen. Kunnen jullie iets meer vertellen over jullie bevindingen en jullie aanpak?

C.L.: "Naast de vermelde aandacht voor het zuigelingenproject was reeds in '80 de vraag geformuleerd om dieper in te gaan op een andere aanpak van psycho-somatische klachten bij Turkse vrouwen. Omwille van het feit dat psycho-somatische klachten zich situeren op zowel het psychologische als het lichamelijke vlak, was een samenspraak tussen verschillende disciplines aangewezen. Zo zochten we vanuit het maatschappelijk werk en de artspraktijk

contact met het Centrum Welzijnszorg Laken.

Een twee jaar durend project werd gestart. Naast individuele therapie werd ook gewerkt met groepsbegeleiding. Deze 'dertiesmekgroep', waar Turkse vrouwen met dezelfde klachten bijeen komen, werd begeleid door een Turkse hulpverleenster, die werkte onder supervisie van een psycholoog. Momenteel wordt alleen nog gewerkt met individuele therapie, na afspraak met de artsen, en met ontspanningsoefeningen en massage.

Een belangrijke conclusie was dat psycho-somatische klachten bij Turkse vrouwen te maken hebben met hun onderdrukte positie als vrouw én als migrante."

Wat is dan het verband met dit project?

C.L.: "Vanuit deze ervaringen kwam naar voren dat Turkse vrouwen weinig biologische kennis hebben van hun lichaam en op een andere manier met hun lichamelijke omgaan. In het project trachten wij hierop in te spelen. Om kennis bij te brengen over het lichamen functioneren werd naar een lessenpakket gegrepen. Deze lessenpakketten werden in Nederland uitgewerkt en werden hier in bestaande vrouwenwerkingen in cursusverband gegeven door de vrouwelijke arts en/of de Turkse medewerkster. Belangrijk hierin is dat de vrouwen in hun eigen taal de noodzakelijke informatie krijgen en hierdoor hun eigen lichaam en hun klachten kunnen leren begrijpen."

"Daarnaast werd gewerkt met oefengroepen, eveneens in bestaande vrouwenwerkingen. Een GVO-medewerkster van ons team ontwikkelde oefeningen voor lichaamsbeweging voor vrouwen met psycho-somatische klachten. Dit programma bestond uit aangepaste lichaams-oefeningen om de stress te verminderen, door te leren vertrouwen op eigen kracht en energie, en deze te leren gebruiken en ontwikkelen en zich zo te ontspannen."

Wat zijn de conclusies van dit driejarig project? Wat zou je volgende keer anders aan boord leggen?

C.L.: "De oorspronkelijke opzet was te komen tot een bredere methodiek en een beter uitwerken van GVO bij migranten. Met een drietal thema's gingen we op zoek naar werkwijzen en methodieken van preventief werken. Met vallen en opstaan hebben we heel wat geleerd. We hebben gemerkt dat er een heel gamma ligt tussen een medische en een educatieve aanpak. De informatieve en gebruikte methodes die vanuit beide hoeken komen, dienen te worden afgestemd op het vormingsproces. We leerden wat samenwerking tussen artsen en preventiewerkers kan inhouden en dat dit ook aan groepsprocessen onderhevig is.

Als men aan medische preventie wil doen, kan men best samenwerken met hulpverleners. Wil De Sleep echter een breder migrantenpubliek bereiken, dan kunnen we beter samenwerken met educatieve werkvormen zoals met de migrantenvrouwenwerkingen. In die zin is het ontwikkelen van aangepast didactisch materiaal eveneens onontbeerlijk, willen we de informatie afstemmen op de doelgroep."

"We zouden nu echter opnieuw de concrete resultaten kunnen bevragen en er meer aandacht aan geven. We zijn te vaak vertrokken van vragen en bedenkingen van hulpverleners, en hebben ons te vaak gericht naar patiënten. Naar het einde van de projectjaren zijn we echter meer rekening gaan houden met de hele Turkse bevolking."

Waar ligt het verschil tussen een wijkgezondheidscentrum en een migrantenvrouwencentrum?

C.L.: "Ik denk dat in een wijkgezondheidscentrum de patiënt in eerste instantie centraal staat, de patiënt met zijn klachten en de patiënt in een ruimere maatschappelijke context. In een wijkgezondheidscentrum vraagt de patiënt vooral individueel aandacht en ligt de nadruk vanuit de artspraktijk eerder op individuele benadering dan op groepsbegeleiding. Een vrouwen centrum heeft gezondheid niet als doelstelling maar als thema bij vorming of gesprek."

Jullie hebben een eigen kijk

ontwikkeld op de verhouding hulpverlening en vorming, gezondheidszorg en welzijnswerk. Vertel daar eens iets meer over.

C.L.: "Onze visie op de gezondheidszorg houdt in dat een integrale benadering zeker aansluiting vindt bij het educatieve werk en noodzakelijk is, wanneer je de bredere maatschappelijke context wil betrekken in het omgaan met patiënten. De visie die we uitgewerkt hebben is een integrale visie - je kijkt ook naar de mensen in de omgeving van de patiënt - met als gevolg een multi-disciplinaire aanpak van problemen. De klemtoon komt zo niet op het curatieve te liggen. Preventief en curatief werken zijn complementair."

Kan je vanuit die visie migrantenvrouwenwerkingen adviseren hoe ze zich op het vlak van gezondheidszorg kunnen oriënteren?

C.L.: "In het breder proces van zelfstandiging waaraan vrouwen binnen de vrouwenorganisatie werken, kan de informatie over gezondheid ingebed worden. Ik denk dat de taak van migrantenvrouwenwerkingen precies ligt op het vlak van emancipatie en autonomie: het leren mondig worden van vrouwen, ook in de gezondheidszorg, de aandacht voor zelfstandigheid. Het is heel belangrijk om vanuit het vrouwenwerk mensen te contacteren uit de gezondheidszorg die vanuit dezelfde visie denken en handelen: naar zelfstandigheid werken, integrale benadering, met verschillende methodieken of modellen werken Zij bieden daarmee een stuk ondersteuning en stimuleren vrouwen om zich weerbaarder op te stellen."

interview Hilde Trekker

Het onzekere beroep van islamleraar

Godsdienstonderwijs in België wordt geregeld door de wetten van 29/05/59 en 11/07/73, de zogeheten schoolpaktwetten. In 1974 werd de islam als godsdienst erkend. Dat had konsekwenties voor het onderwijs. In juli '75 werden de schoolhoofden dan ook aangeschreven om van het schooljaar 75/76 af cursussen islamonderricht te geven aan kinderen van wie de ouders dit wensden. Die cursussen werden georganiseerd als een 'experiment' want de wet die de organisatie van islamonderricht toestond, kwam slechts op 20/02/78 tot stand.

De konkrete gevolgen van de erkenning van de islam werden vrij vlug duidelijk. Jaar na jaar steeg het aantal onderwijsinstellingen die islamonderricht organiseerden en ook het aantal leerlingen en islamonderwijzers steeg. Deze aangroei was het grootst in het rijksonderwijs en het gemeentelijk onderwijs, aangezien het vrij katholiek onderwijs deze cursus niet moet, maar wel kan inrichten. Is dit het geval, dan genieten de scholen van dezelfde regeling als het rijks- en gesubsidieerd onderwijs voor de betaling van de leerkrachten.

Dat het om een belangrijk fenomeen gaat, bewijzen de cijfers. In het schooljaar 85/86 volgden in het nederlandstalig onderwijs 11.076 leerlingen islamonderricht. 3.314 van hen volgden les in het vrij onderwijs, hoofdzakelijk in Limburg. Er zijn momenteel meer dan 400 islamleraars in België. Eén derde van hen zijn van Turkse nationaliteit. In het nederlandstalig onderwijs zijn een 100-tal islamleraars actief, wat voor Vlaanderen een budgetpost van 70 miljoen frank vertegenwoordigt.

De situatie van deze leraars is echter

verre van probleemloos. Dat vormt de rest van ons verhaal.

De verblijfssituatie van de islamleraars

Hoe opmerkelijk het ook moge lijken, het is pas in 1987 dat de meeste leerkrachten islamitische godsdienst een verblijfsvergunning van onbeperkte duur hebben gekregen (de gele identiteitskaart voor niet-EG-ers). Bovendien hebben de meesten geen arbeidskaart A. Of ze die krijgen hangt af van de gewestelijke overheden en lijkt voorwerp te zijn van louter willekeur. Waar in het franstalige landsgedeelte veel leraars de arbeidsvergunning A hebben gekregen, moeten deze in Vlaanderen - nadat ze een verblijfsvergunning van onbeperkte duur hebben verkregen - meestal nog vijf jaar wachten.

Tot voor kort beschikten de meeste leraars over een bijzondere verblijfsvergunning (vb. de witte identiteitskaart met blauwe streep): ze konden slechts in België verblijven en werken zolang ze de functie van islamleraar bekleedden. Ze werden dus specifiek aangetrokken en van zodra ze dit werk niet langer deden, voldeden ze niet meer aan de vereiste voorwaarden om nog langer in België te verblijven.

Nationaliteitsvoorwaarde

Wie kan als islamleraar worden voorgedragen? Hoe gebeurt dit en wie oefent controle uit? Voor de islamleraars gelden de schoolpaktwetten en de algemene bepalingen 'ter organisatie van het onderwijs'. Na het door nemen van de wetten en een kleine

enquête bij de islamleraars worden de problemen duidelijk.

Het statuut van het rijkspersoneel dat teruggaat op de Grondwet (art. 6, lid 2: "De Belgen zijn gelijk voor de wet; zij alleen zijn tot de burgerlijke en militaire bedieningen benoembaar behoudens de uitzonderingen die voor bijzondere gevallen door de wet kunnen worden gesteld"), stelt de Belgische nationaliteit als voorwaarde voor een overheidsbetrekking. Stilaan is dit principe uitgebreid. Algemeen wordt aanvaard dat de nationaliteitsvereiste ook geldt voor het personeel van de plaatselijke administraties, d.w.z. de gemeenten en provincies, alhoewel deze voorwaarde niet uitdrukkelijk in de gemeentewet of de provinciewet is opgenomen. Het principe van de grondwet wordt op dit moment dus zeer breed geïnterpreteerd. Wel bestaat er een afwijkingmogelijkheid voor de rijksuniversiteiten (wet 28/4/53) en voor onderwijzend personeel (wet 22/6/64). Via deze wettelijke basis kunnen de islamleraars van niet-Belgische nationaliteit een afwijking van de algemene regel aanvragen ten einde als islamleerkracht in het Belgisch onderwijs te functioneren. Deze afwijking wordt verleend op naam via een ministerieel besluit. Het is slechts na publicatie in het Staatsblad dat de islamleraar officieel zijn taak kan opnemen en kan betaald worden.

Turkse leraars

De situatie van de islamleraars van Turkse nationaliteit, die in Vlaanderen meer dan de helft van het totaal uitmaken, is zo mogelijk nog onzekerder. Elke buitenlandse inmenging in de Turkse religieuze aangelegenheden wordt sinds 1923 beschouwd als een ontoelaatbare inbreuk op de soevereiniteit van de Turkse republiek. Oorspronkelijk droegen de Turkse autoriteiten de leraars islamitische godsdienst voor aan de Minister van Onderwijs. Deze islamleraars werden daartoe speciaal in Turkije gerekruteerd.

De Belgische staat heeft echter de facto het Cultureel Islamitisch Centrum, een centrum gefinancierd door de Islamitische Wereldliga m.a.w. voornamelijk door Saoedi-Arabië,

Het inmiddels goed gekende Cultureel Islamitisch Centrum in het Jubelpark, de facto het hoofd van de Islam in België. foto JP

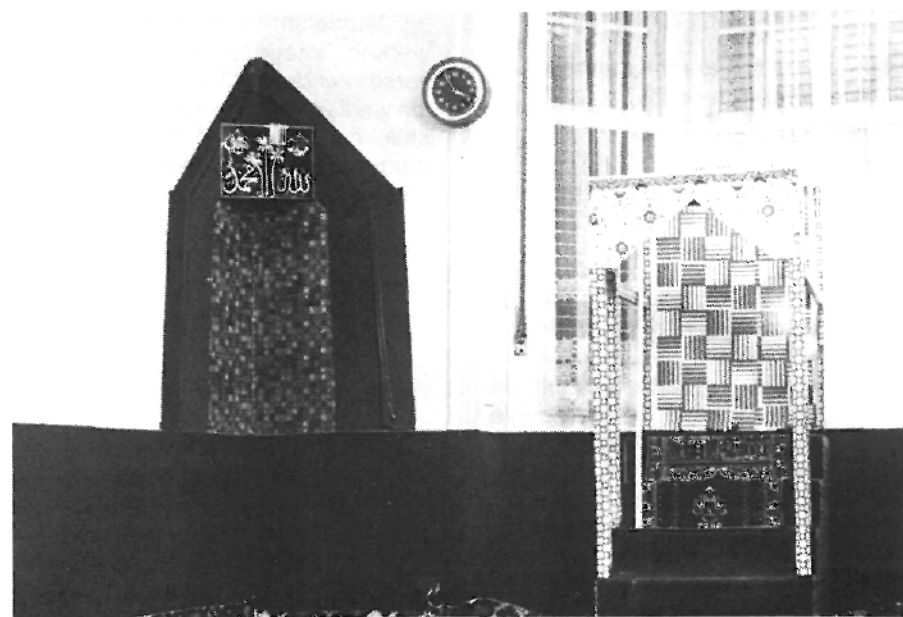
voor het voordragen van leraars erkend. Daarom stoorden de Turkse autoriteiten zich nogal aan de konkrete organisatie van de islam in België. De Turkse vertegenwoordiger in België bevoegd voor religieuze zaken, duidde dit als inmenging in de Turkse interne aangelegenheden. Tot in '86 werden de Turkse islamleraars, via de directeur van het Cultureel Islamitisch Centrum, voorgedragen aan de Minister van Onderwijs. Daartoe werden door de Turkse autoriteiten mensen uit Turkije aangetrokken voor een beperkte periode.

Er ontstonden grote moeilijkheden met Turkse leraars, toen deze na een aantal jaren niet opnieuw werden voorgedragen, maar ze toch in België hun werk wilden verderzetten, soms op uitdrukkelijke vraag van de schoolgemeenschap.

Door de werkwijze die België in deze zaken de facto volgt, kan de betrokken persoon hier nog enkel verblijven als hij toch wordt voorgedragen door het C.I.C. (zonder instemming van de Turkse autoriteiten), wat in het verleden wel eens gebeurde en onvermijdelijk conflicten teweegbracht. Om zulke situaties in de toekomst te vermijden en tevens de continuïteit en integratie van leerkrachten te waarborgen, werd door de regering besloten dat alleen kandidaten die minstens vijf jaar in België verbleven, in aanmerking konden komen voor het statuut van islamleraar.

De onderwijstaal

De taalregeling in het onderwijs gaat, ook na de overdracht van de onderwijsbevoegdheden naar de Vlaamse

Gemeenschap, terug op de wet van 13 juli 1963, die bepaalt dat een onderwijsinstelling voor bestuurs-, onderwijzend of administratief personeel slechts personen mag aanwerven die een grondige kennis van de onderwijstaal bezitten. Het bewijs van die kennis kan geleverd worden door een diploma in deze taal of door het slagen in een examen voor een bijzondere examenkommissie. Dat geldt ook voor leerkrachten islamitische godsdienst.

Enkel als een school geen kandidaten met de vereiste taalkennis vindt, kan een afwijking worden toegestaan. Die afwijking geldt voor één jaar en kan slechts tweemaal hernieuwd worden. De islamleraar dient dus in een tijdspanne van drie jaar te slagen in een taalexamen.

In de praktijk loopt het wel even anders. Het aantal jaren dat islamleerders les geven zonder bewijs van voldoende kennis van het Nederlands bedraagt vaak meer dan drie jaar. Het taalkennisniveau dat deze mensen halen - dikwijls na taalkursussen - ligt meestal te laag om dit toch wel moeilijke examen door te komen. Wat gebeurt er als een leraar niet slaagt in dit examen? Normaliter betekent dit dat hij niet meer aan de vereiste voorwaarden voldoet om als leraar te worden voorgedragen. Administratief

Regelmatig duiken bij het islamonderricht specifieke problemen op. Zo weigeren de huidige burgemeesters van Schaarbeek en Sint-Gillis, socialist Picqué en onafhankelijke Nols, islamonderwijs te laten verstrekken, niettegenstaande het wettelijk verplicht is en er zich in deze gemeenten, toen er wel nog islamonderricht werd gegeven, met de betrokken islamleraars nooit incidenten hebben voorgedaan.

In het franstalig onderwijs werd een rangorde opgesteld volgens dewelke aan kandidaten voor een afwijking van het nationaliteitsprincipe deze afwijking zou worden toegeestaan. De volgorde ligt in de lijn van de chauvinistische instelling die velen er op na houden: eerst Belgen, dan EG-ers, dan kandidaat-Belgen en vul zelf maar aan.

kan deze situatie worden omzeild door de betrokken leerkracht in een andere school in te schrijven, waardoor de periode van drie jaar opnieuw begint te lopen. Maar aangevraagd kan dit allerminst, want om normaal te functioneren in het onderwijs moeten islamleerkrachten in staat zijn soepel de streektaal te kunnen gebruiken. Het is zeker geen uitzondering dat kinderen van verschillende nationaliteiten en waarvan de ouders uit verschillende taalgebieden komen, samen les volgen. Als de kinderen de moedertaal van de leerkracht niet verstaan, is de kennis van een gemeenschappelijke taal heus geen luxe.

Zo blijven er twee mogelijkheden: of men probeert leerkrachten te rekruteren uit de tweede generatie, of men zorgt voor intensieve taallessen en een nauwkeurige voorbereiding van deze leerkrachten op hun taak. Als de eerste mogelijkheid niet kan worden verwezenlijkt (geen migrantenjongeren met een dergelijk diploma of met voldoende interesse), verdient de tweede mogelijkheid op zijn minst een serieuze inspanning.

Op 1 september '88 ging er een project van start ter voorbereiding van de leerkrachten islamitische godsdienst. Laat ons hopen dat dit probleem op die manier stilaan van de baan geraakt.

Bekwaamheidsbewijs

De godsdienstleraars moeten drager zijn van bekwaamheidsbewijzen die of vereist zijn of geacht worden te volstaan om te onderwijzen in een lagere school. Indien de voorgelegde bewijzen in het buitenland werden behaald moeten ze als gelijkwaardig met Belgische bekwaamheidsbewijzen worden erkend.

De afwezigheid van een uitgewerkte wetgeving, zoals die bestaat voor le-
raars en inspecteurs katholieke en
protestantse godsdienst (KB van
25/10/71), doet zich hier voelen.
Daarin wordt bijvoorbeeld de tijdelij-
ke aanstelling, de toelating tot de sta-
ge en de benoeming in vast verband
geregeld. Aangezien het C.I.C. in feite
als hiërarchisch hoofd van de islamiti-

sche godsdienst wordt erkend, en de leerkrachten afhangen van het Ministerie van Onderwijs, moet tussen beide instellingen een dialoog gevoerd worden (liefst met vertegenwoordigers van de leraars) om ervoor te zorgen dat de leraars over een statuut kunnen beschikken. De wetgeving van 25/10/71 kan hierbij richtinggevend zijn.

Lode Van Loock

BEMIDDELINGSTEAM VOOR MIGRANTENJEUGD

Meer en meer wordt de jeugdbescherming gekonfronteerd met de migrantenjeugd, omdat deze groep aan relatief belang gewonnen heeft. Hulpverleners gaan de problemen dan vaak, bij gebrek aan voorkennis en specifieke opleiding, op hun traditionele manier benaderen. Tot ze constateren dat de beproefde methode de zaak volledig blokkeert. Een andere aanpak blijkt noodzakelijk.

Daarom heeft men in de provincie Antwerpen een bemiddelingsteam voor migranten opgericht. Het team houdt zich specifiek bezig met de jeugdbeschermingsproblematiek : weglopers, delinquentie, probleemgedrag, mishandeling ... Men gaat in op vragen van diensten uit de bijzondere jeugdzorg en in de mate dat scholen of PMS-centra met deze problemen worden geconfronteerd, kunnen ook zij een beroep doen op

dit team. Daarbij speelt men werkelijk de rol van 'bemiddelaar', wat wil zeggen dat men niet de plaats van de hulpverleners inneemt, maar een situatie creëert waarin hulpverlening mogelijk wordt. Het is niet de bedoeling dat andere instanties of de jongeren zelf zich rechtstreeks tot het team wenden.

De praktijk

Het bemiddelingsteam geeft informatie en advies, zodat de problemen van migrantenjongeren in een juiste context worden geplaatst. Dikwijls is het voor de hulpverlener onmogelijk contacten te leggen met het thuismilieu van de jongere. Het verschil in communicatiestijlen, onvoldoende kennis van hun cultuur (in de brede zin van het woord), wantrouwen en wederzijds onbegrip verhinderen dit. Om een volledige breuk van de jongere met thuis te vermijden is de bemide-

ling tussen ouders en jongere echter van cruciaal belang. Dan komt het bemiddelingssteam in actie.

De eerste ervaringen wijzen uit dat een snelle tussenkomst vereist is. Meestal gaat het om frekwente kontakten, tot meerdere keren per dag, beperkt tot enkele dagen. Veel moeilijkheden kunnen in de eerste dagen - als de 'eer' van de familie nog niet bezoedeld is door het gedrag van de jongere - een oplossing vinden, op voorwaarde dat het team snel wordt ingeschakeld.

Momenteel bestaat het team uit twee Marokkanen en een Belgische. Ze worden daarin bijgestaan door een medewerkster die de hulpvragen registreert en het administratieve werk verzorgt.

Permanentie: weekdays van 8.30 tot 12.30 u.
C.B.W., Van Daelstraat 35, 2200 Borgerhout. Tel. 03/235.34.06

000

Enquête Huisvesting in Brussel

Enquête. De Brusselse migrantenpopulatie en de huisvesting. Instituut voor Advies inzake Opiniepeiling, in opdracht van J. Valkeniers, Staatssekreteraris van het Brussels Gewest.

Huisvesting in Brussel is een heet hangijzer heden ten dage. Niet enkel is er de mammoetravage, aangericht door de Europese instellingen in huizenbestand en op de huur- en koopmarkt. De Leopoldswijk, de Belliardstraat, het Schumanplein krijgen een nieuw gezicht, zoveel is duidelijk. Maar er is ook het noorden en westen van de stad waar de migrantenbevolking meer en meer het straatbeeld bepalen. De opiniepeiling over de huisvesting, in opdracht van Staatssecretaris van het Brussels gewest, Valkeniers, is opgesplitst in twee luiken: één over de Brusselse bevolking van niet-Europese oorsprong, een tweede over de behoeften van de overige Brusselaars.

Valkeniers haalde met de bekendma-

king van de eerste resultaten de volledige Belgische pers. De enquête is relevant genoeg om er nog even op in te gaan. Duizend migranten, ouder dan 15 jaar en van niet-Europese oorsprong, werden ondervraagd door niet-Belgische enquêteurs. Centraal stond de vraag welke hun behoeften en verzuchtingen zijn op vlak van huisvesting, met steeds op de achtergrond de cruciale vraag of ze van plan zijn zich definitief in Brussel te vestigen. Uit de antwoorden blijkt duidelijk dat ook zij een duidelijk verschil maken tussen de wens om terug te keren en de verwachting dat die wens wordt waargemaakt. Men mag aannemen dat slechts één op tien ook inderdaad zal teruggaan, of zich elders zal vestigen om met zijn spaarcijtes een beter leven te leiden dan voorheen of omdat hij zich door België uitgestoten voelt. En de anderen? In tegenstelling tot wat nogal eens beweerd wordt, is de niet-Europese migrant bepaald niet dol op 'zijn ghetto'. Meer dan 75 % zou liefst in een buurt

wonen met buitenlanders én Belgen. Dat is een signaal dat de meerderheid zich sociaal wil integreren. Anderzijds staat een groot deel op de eigen identiteit en op de erkenning van hun (islamitische) levenswijze. Zo houdt 76 % zich aan de Ramadan, bezoeken de meeste mannen minstens af en toe de moskee en heeft het overgrote deel het toch wel moeilijk met het idee dat hun dochter met een Belg zou thuiskomen. Onder de 1000 geënquêteerden werd echter maar één lid van een integristische of Khomeinistische groepering gevonden. De kulturele eigenheid van de niet-Europese migranten moet hen in staat stellen zich in de pluri-etnische samenleving die Brussel is, te handhaven. Dat is nodig, want opgenomen in de traditionele Brusselse samenleving voelen de migranten zich lang niet. Zo voelen 35 % zich nog 'gastarbeider', terwijl maar 7 % zich als 'Belgisch arbeider' beschouwen (naast migrant-student, migrant-bediende, Belgisch student, enz.). Meer dan de helft voelt zich absoluut geen Brusselaar.

Net niet op straat. Getuigenissen en beschouwingen bij het huisvestingsprobleem van de Marokkaanse Mechelaars, PRISO - Migrantenoverleg Mechelen, 1989, 29 blz.

Eind '88 trokken enkele Mechelse sociale werkers de straat op om de Marokkaanse migranten te vragen naar hun woonsituatie. Plaatsgebrek, vochtproblemen, weinig comfort waren steeds weerkerende klachten. Mensen van mediterrane afkomst worden ook sneller uit een huis gezet of komen niet in aanmerking om een woning te huren. De meeste woningen beantwoorden bovendien niet aan de essentiële kwaliteitsnoden. Getuigenissen zeggen vaak meer dan cijfers. Een presentje voor het nieuwe stadsbestuur, zeggen de auteurs van de brochure. Dit is een oproep om iets te doen, want het is hoog tijd dat er wat gedaan wordt om de huisvestingssituatie van de vreemdelingen te verbeteren. Een probleem waar men zomaar niet kan aan voorbijlopen.

Te bestellen: Priso, Kerkstraat 23, 2650 Boom. Tel. 03/888 04 32 of M.O.M., G. de Stassartstr 57, 2800 Mechelen. Tel. 015/20 34 22.

E. Schakenbos en G. Marsman, *Migranten en de media*, Masusa-Nijmegen, 1988, 264 blz.

Het mediagebruik van migranten is de afgelopen jaren in binnen- en buitenland onderwerp van onderzoek en discussie geweest. Eind 1986 gaf het Nederlands ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur opdracht het vaak zeer uiteenlopende materiaal te verzamelen en met elkaar te vergelijken. Drs. Els Schakenbos en Dr. Gerard Marsman, beiden verbonden aan het Instituut voor Massacommunicatie van de Katholieke Universiteit te Nijmegen, hebben daartoe een literatuurstudie uitgevoerd, waarin onderzoek uit Nederland, Frankrijk, West-Duitsland, Groot-Brittannië en Zweden werd betrokken. Ten aanzien van België luidt de konklusie dat onvoldoende onderzoek is gedaan om tot gefundeerde uitspraken te komen. De hoge mate van bekabeling en de aanwezigheid van veel immigranten van de tweede en derde generatie (met name Italianen) bieden echter veel mogelijkheden, die bij het minderhedenpubliek goed zou aanslaan. Het boek geeft een overzichtelijk en gedetailleerd beeld van een aktueel en belangrijk veld van onderzoek en beleid.

M. Hisschemöller (red.), *Een bleek bolwerk. Racisme en politieke strategie*, Pegasus, Amsterdam, 1988, 152 blz.

In dit boek wordt racisme niet opgevat als een gevolg van immigratie, maar als een wezenlijk kenmerk van de Nederlandse samenleving. Specialist op verschillende terreinen, elk met de bedoeling het racisme te ontmaskeren en te bestrijden, leveren een bijdrage aan dit boek. Sommige bijdragen betreffen een concreet beleidsterrein, andere behandelen politieke stromingen in hun verhouding tot racisme. Maar alle verschaften ze - vanuit een eigen invalshoek - inzicht in theorieën en veronderstellingen die aan politiek handelen ten grondslag liggen: samen vormen zij een bolwerk dat raciale ongelijkheid bevordert of vergoeilijkt. Velen zijn zich hiervan onvoldoende bewust. Daarom moet het bolwerk worden opgemerkt en zijn fundamenten blootgelegd om het des te beter te kunnen slechten. Het boek geeft hier toe een aanzet.

H: Buis, *Beter een verre buur*, SUA, Amsterdam, 1988, 144 blz.

In opdracht van de Anne Frank Stichting heeft Hans Buis een negental racistische burencorrespondenties beschreven. Opvallend is daarbij het isolement waarin de slachtoffers van racistische plagerijen zich bevinden. De betrokken instellingen, zoals de wijkagent of de woningbouwvereniging, komen pas in actie als derden - een meldpunt tegen racisme bijvoorbeeld - hen daartoe aansporen. Terwijl juist een doortastend optreden van deze instellingen succes blijkt te hebben. De auteur behandelt de partijen die bij de conflicten betrokken zijn met respect. Voor iedereen met een verantwoordelijkheidsgevoel voor een samenleving zonder racisme bevatten de concrete beschrijvingen wijze lessen.

A.H. Bij en N. Arfaoui-Lutter, *De wijze en zijn zeven zonen*, Nederlands Bibliotheek en Lektuur Centrum, Den Haag, 1988, 66 blz.

De bundel bevat 12 verhalen, geschreven door Marokkaanse jongeren en volwassenen, die het grootste deel van hun leven in Frankrijk woen. De verhalen werden verzameld in het kader van een wetenschappelijk onderzoek naar mondelinge cultuuroverdracht bij Marokkaanse immigranten in Frankrijk. Zij worden voorafgegaan door een paragraaf over het belang van dit onderzoek.

Tevens worden de vertellers en hun verhalen, onder te verdelen in humanistische, wonderbaarlijke, religieuze en filosofische, en initiatieverhalen, uitvoerig ingeleid. Naast een Nederlandse wordt ook een Arabische vertaling geboden. Het boekje is spaarzaam maar fraai geïllustreerd en kan bijdragen tot een beter begrip van de Marokkaanse cultuur.

Prikbord. Tijdschrift voor onderwijs aan migranten in Vlaanderen, drie-maandelijks, P.D.C.M., Hasselt.

Prikbord is het nieuwe tijdschrift van het Pedagogisch Didactisch Centrum voor Migrant. In het eerste nummer een artikel over de cultuurgebondenheid van taalgebruiksgewoonten, interviews met migrantenjongeren over school en een stuk over meertalige prentenboeken. Verder veel informatie over lesmateriaal en een aparte rubriek 'didaktiek'.

Te bestellen: P.D.C.M., J. Paschalidis, Thonissenlaan 17-19, 3500 Hasselt. Tel. 011/22 11 34 of 22 67 11 bp 496.

Voorlichtingsmap Vrouwenklachten, Bureau Voorlichting gezondheidszorg Buitenlanders, Bunnik, 1989.

Nu steeds meer migrantenvrouwen uit de Turkse en Marokkaanse gemeenschap op middelbare leeftijd komen, nemen de vragen over gezondheidsproblemen, eigen aan deze leeftijd, toe: menopauze, baarmoederhalskanker, verzakkingen, ... Ook buitenlandse vrouwen zitten met vragen waarmee ze niet zo snel naar de huisarts gaan, maar die ze wel eens met andere vrouwen willen bespreken.

Daarom kwam het Bureau Voorlichting Gezondheidszorg Buitenlanders met een 'Voorlichtingsmap Vrouwenklachten' naar buiten. De map bestaat uit een 50-tal wandplaten waar

van een groot aantal past in het silhouet van een vrouw. Bij de platen hoort een handleiding. Hoe medisch personeel of wijkgezondheidswerkers de informatie op een eenvoudige manier kunnen geven, lezen ze hierin. De platen kunnen voor elke taal en op elk niveau worden gebruikt.

Voor de deelnemers aan de voorlichting zijn er twee boekjes: één over goed- en kwaadaardige gezwellen (kankers, poliepen, cystes), één over de overgang, infecties en verzakkingen. De boekjes maken deel uit van dit voorlichtingspakket. Het is niet de bedoeling ze zonder bijkomende uitleg als patiëntenvoorlichting mee te geven.

De voorlichters hopen zo te bereiken dat migrantenvrouwen naar hun lichaam leren luisteren, hun klachten kunnen verwoorden, op tijd met hun klachten naar de huisarts gaan en weten welke onderzoeken of behandelingen hen daar te wachten kan staan.

Te bestellen: Bureau Voorlichting Gezondheidszorg Buitenlanders, PB 100, 3980 CC Bunnik, Nederland.

Griffes d'Auteurs, Ligue de l'Enseignement en Commission française de

la Culture de l'Agglomération de Bruxelles, 1988, 87 blz.

Literair magazine met werk van Brusselse jongeren van Maghrebijnse origine en met interviews over wat literatuur voor hen betekent. Deze jonge schrijvers en dichters gebruiken het Frans als schrijftaal, maar stellen hun taal open voor diverse invloeden, voor hun verleden en hun herkomst.

Sybidi Papers, Academia, Louvain-La-Neuve.

M. Martiniello, *Elites, leadership et pouvoir dans les communautés ethniques d'origine immigrée. Vers une approche théorique*, 33 blz.

Schets van een theoretisch kader voor de studie van migranten-elites. De auteur komt er al snel bij uit dat de vorming van elites niet kan worden losgezien van sociale mobiliteit. Bovendien kunnen 'elites' zeer heterogene vormen aannemen. Gebruikmakend van de bestaande, voornamelijk Amerikaanse, onderzoeksliteratuur, waagt de auteur zich op dit in West-Europa grotendeels onontgonnen gebied.

F. Dassetto, *Le Tabligh en Belgique. Diffuser l'Islam sur les traces du Prophète*, 25 blz.

De Jama'at Tabligh neemt een aparte plaats in de Islam in België in als religieuze groep. Gesticht tussen 1920 en 1940 in het noorden van Indië, gebruikt de groep een speciale vorm van religieuze aktie, onderwijs en propaganda: de rondtrekkende prediking. De Islam onder de mensen te brengen is het doel.

Dassetto onderzoekt de stelling dat de Tabligh zijn sukses in België dankt aan zijn geschiktheid in een kader van migranten te worden ontwikkeld en aan de mogelijkheid een organisatie te ontwikkelen die aan vragen en vereisten van deze groep kan tegemoet komen.

Aktiviteiten-Agenda

Europese Dag voor de Jeugd

Op vrijdag 12 mei organiseert A.C.L.I. een dag rond het thema 'Jongeren en Europa'. Op het programma staan twee ronde-tafelgesprekken met als titel: 'Op welke wijze, na 1992, een Europese kultuurruimte voor de jongeren scheppen?' en 'Een Europees burgerschap voor de jongeren'.

De dag gaat door in het Borschette Centrum, Froissartstraat 36, 1040 Brussel.

Inlichtingen: ACLI, Paviast. 22, 1040 Brussel. Tel. 02/735 94 86.

Festival van de Immigrant

Op 27 mei is het weer zover. Voor de elfde keer al organiseert het Kontakt- orgaan Internationale Solidariteit een Festival van de Immigrant.

Vanaf 11 uur starten de festiviteiten met volksdansgroepen op het Theaterplein. 's Namiddags is er jeugdanimatie op de Wilde Zee en spelen plaatselijke groepen hun muziek op de Wapper, terwijl de Groenplaats het toneel zal zijn van een multi-kulturele happening. De avond wordt doorgebracht in de stadsfeestzaal op de Meir, in het internationale restaurant of op de traditioneel grootse fuif met internationaal gerenommeerde groepen. Een Turkse en een Afrikaanse groep effenen het pad voor de Marokkaanse Raï van Les frères Bouche-nak.

K.I.S. wil met het festival een positief geluid laten horen, een boodschap van openheid en verdraagzaamheid uitzenden en illustreren hoe boeiend en verrijkend een multikulturele samenleving is. Het festival zal het orgelpunt zijn van een petitiekampagne voor het geloof in een multikulturele samenleving, onder de titel *close harmony*, waarover elders meer.

Meer inlichtingen: K.I.S., Breughelstraat 33, 2018 Antwerpen. Tel. 03/239 06 08.

Summer School

In Louvain-La-Neuve zal van 17 tot 29 juli een lessenreeks sociologie van de migratie, interetnische relaties en het integratieproces doorgaan. Vijf universiteiten (uit Frankrijk, Groot-Brittannië, Nederland en België) tekenen voor de organisatie.

De lessenreeks staat open voor studenten sociale wetenschappen (tweede cyclus), professionelen uit de sociale sektor of leerkrachten met een hogere opleiding. Voertalen zijn Frans en Engels.

Inschrijvingen en inlichtingen: UCL, GREM, Cours intensif Erasmus Migrations, Place Montesquieu 1/21. 1348 Louvain-La-Neuve. Tel. 010/47 42 51.

Trainingscursus gezondheidsvoorlichting

Begeleidsters van en lesgeefsters aan migrantenvrouwengroepen kunnen komen kennismaken met verschillende denkmodellen over gezondheid (szorg), specifieke methodes en materialen bij gezondheidsvoorlichting op de cursus van het Centrum Etnische Minderheden en Gezondheid en Vorming tot Bevrijding.

De training gaat door op 25 en 26 mei in Heiberg, Kappelkensweg 2, 3200 Leuven.

Inschrijvingen: C.E.M.G., Doornzelestraat 12, 9000 Gent. Tel. 091/23 29 23.

P.O.M.

Het vijfjarig bestaan van het Permanent Overleg Migrantenvrouwen (POM) wordt luister bijgezet met een ontmoetings- en studiedag voor alle medewerksters in migrantenvrouwengroepen.

De dag zal plaats hebben in de U.I.A., in Wilrijk op 23 juni 1989.

Vrouwenfeest

De vrouwenwerking Nadi Echams geeft op 20 juni een feest. Vanaf 14 uur in de Cuylitstraat 22 A, 2018 Antwerpen. Alvast op het programma staat een barbecue, omlijst door een Marokkaanse muziekgroep.

Inlichtingen: Nadi Echams vzw, Korte Batterijstraat 7, 2018 Antwerpen. Tel. 03/216 15 99.

Demonstratie

Op 20 mei gaat in Antwerpen een massademonstratie door onder het motto 'Geen racisten in het Europees Parlement'. Deze actie wordt gevolgd door een anti-racistisch totaalevenement met optredens, sprekers, kunstenaars, ... in het ACOD-Bondsgebouw, Ommeganckstraat 47, 2018 Antwerpen.

Studiedag jeugdhulpverlening

Opvangcentra voor Jongeren (OCJ's) nemen sinds 10 jaar een zeer aparte plaats in, op het kruispunt tussen jeugdhulpverlening en thuislozenzorg. Een kongres van het V.D.V.O., met de titel *Tien jaar binnen en buiten. Zeg nu zelf wil de situatie van de OCJ's en van de restgroepjongeren bekijken, jongeren die elders in de hulpverlening niet terecht kunnen. Ook na de verlaging van de meerderjarigheid tot 18 jaar en na het dekreet op de bijzondere jeugdbijstand zullen de OCJ's deze functie immers blijven vervullen.*

Afspraak 23 mei 1989, Universitaire Instelling Antwerpen, Universiteitsplein 1, 2610 Wilrijk.

Inschrijvingen: Vereniging der Vlaamse Onthaaltehuizen, Waterloostraat 27, 2600 Berchem. Tel. 03/239 73 53.

Signeeraktie !

De signeeraktie *Close-harmony* wil een positief geluid laten horen. Het is een initiatief van het Kontaktorgaan Internationale Solidariteit en wordt gesteund door een brede waaier van organisaties (waaronder ABVV en ACV, de SP, Agalev en de Volksunie, de grote jeugdverenigingen, en nog vele anderen).

Wie de *Close-harmony*-signeerkaart ondertekent, geeft daarmee te kennen daadwerkelijk te willen bouwen aan een harmonische samenleving waarin ontmoeting tussen migranten en autochtonen als waardevol wordt beschouwd.

De ondertekende kaarten zullen op 27 mei, ter gelegenheid van het Elfde Festival van de Immigrant overhandigd worden aan de Koninklijke Kommissaris voor de Migranten, Mevr. D'Hondt en aan de burgemeester van Antwerpen, Bob Cools. Hiermee willen de initiatiefnemers de verantwoordelijken voor een nationaal beleid en voor een lokaal beleid aanmoedigen om verder kansen te geven aan en positief werk te maken van een harmonische en verdraagzame samenleving.

Meer signeerkaarten zijn te bekomen bij K.I.S., Breughelstraat 33 te 2018 Antwerpen. Tel. 03/239 06 08.

signeeraktie CLOSE-HARMONY

Door hieronder mijn naam, adres en handtekening te plaatsen wil ik meewerken aan een samenleving zonder racisme. Zowel in mijn onmiddellijke omgeving als elders in de wereld moeten de verschillende bevolkingsgroepen *harmonisch kunnen samenwonen en samenleven*.

Ik vraag van de overheid dat ze haar politieke verantwoordelijkheid opneemt om een harmonieuze maatschappij kansen te geven.

Deze kaart met mijn handtekening wordt met duizenden andere afgegeven aan *Paula D'Hondt* en *Bob Cools* op het ELFDE FESTIVAL VAN DE IMMIGRANT op 27 MEI op de Groenplaats in Antwerpen om 14.00. Daar zullen we in een sfeer van muziek, eten en drank deze eisen tot harmonie op een feestelijke manier kracht bijzetten!

Voornaam en naam :

Adres:

Datum:

Handtekening :

KNIP UIT DUS
EN STUUR OP !

signeeractie
CLOSE~HARMONY

postzegel
9fr. aub.

K.I.S. vzw.
signeeractie
CLOSE HARMONY
Breughelstraat 33
2018 Antwerpen.

VOOR EEN SAMEN-LEVING